

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

**Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет**

Кафедра **економічного аналізу і фінансів**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студента **Сухого Владислава Вікторовича**

(ПІБ)

академічної групи **072-19-1 (денна форма навчання)**

(шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: **«Фінанси, банківська справа та страхування»**

на тему: **«Організація фінансової діяльності на підприємстві і напрями її**

удосконалення (на прикладі ТОВ «ГПР»»)

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Єрмошкіна О.В.			
Рецензент	Сухий В.Г.			
Нормоконтролер	Федорова О.Г.			

Дніпро
2023

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

Д.С. Букреєва

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

студенту **Сухому Владиславу Вікторовичу** академічної групи **072-19-1**
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

(код і назва спеціальності)

На тему: **«Організація фінансової діяльності на підприємстві і напрями її
удосконалення (на прикладі ТОВ «ГПР»)»**

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від **09.05.2023р. №334-с**

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	01.05.2023- 03.05.2023
Розділ 1	Теоретичні засади організації фінансової діяльності підприємства	04.05.2023- 14.05.2023
Розділ 2	Аналіз результатів фінансово-господарської діяльності тов «ГПР» за 2020-2022 роки	15.05.2023- 24.05.2023
Розділ 3	Шляхи підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю підприємства	25.05.2023- 04.06.2023
ВИСНОВКИ	Підсумкові результати дослідження, обґрунтування отриманих результатів	05.06.2023- 07.06.2023
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	08.06.2023- 11.06.2023

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

О.В.Єрмошкіна

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 17.04.2023 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 12.06.2023 р.

Завдання прийнято до виконання

_____ (підпис студента)

В.В.Сухий

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Сухий В.В. – Організація фінансової діяльності на підприємстві і напрями її удосконалення (на прикладі ТОВ «ГПР») – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2023.

Мета кваліфікаційної роботи – аналіз фінансової діяльності ТОВ «ГПР» та теоретичне обґрунтування ефективності використання методичних підходів при розробці заходів щодо підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю підприємства.

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У першому розділі визначено економічну сутність фінансової діяльності підприємства, розглянуто існуючі теоретичні та методологічні підходи щодо організації фінансової діяльності підприємства.

У другому розділі досліджено організаційну структуру ТОВ «ГПР», проведено аналіз фінансового стану та фінансової діяльності підприємства за 2020-2022 роки.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи обґрунтовано вибір методу вдосконалення системи управління фінансовою діяльністю підприємства з точки зору достовірності проведеного дослідження, описано розроблені в ході дослідження заходи, спрямовані на поліпшення ефективності системи управління та підвищення прибутковості підприємства.

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ, ПРИБУТОК, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ.

ABSTRACT

Suhy V. - Organizing the financial activities at the enterprise and ways for its improvement (based on the example of "Industrial Repair Group" Ltd) - Qualification work on manuscript rights.

Bachelor's qualification work of OP "Finance, banking and insurance" specialty 072 Finance, banking and insurance. - NTU "Dniprov Polytechnic", Dnipro, 2023.

The purpose of the qualification work is the analysis of the financial activity of the "Industrial Repair Group" Ltd and the theoretical justification of the effectiveness of the use of methodical approaches in the development of measures to improve the efficiency of the management of the company's financial activities.

The introduction describes the current state of the problem, substantiates the relevance of the topic, specifies the tasks of the qualification work, defines the object and subject of the research.

In the first chapter, the economic essence of the enterprise's financial activity is determined, the existing theoretical and methodological approaches to the organization of the enterprise's financial activity are considered.

In the second chapter, the organizational structure of "Industrial Repair Group" Ltd was investigated, the financial condition and financial activity of the enterprise for 2020-2022 were analyzed.

In the third section of the qualification work, the choice of the method of improving the management system of the financial activity of the enterprise is substantiated from the point of view of the reliability of the conducted research, the measures developed during the research, aimed at improving the efficiency of the management system and increasing the profitability of the enterprise, are described.

FINANCIAL ACTIVITY, FINANCIAL CONDITION, STRUCTURAL ANALYSIS, PROFIT, PROFITABILITY, GOVERNMENT REGULATION.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Економічна сутність фінансової діяльності підприємства.....	8
1.2. Державне регулювання фінансової діяльності підприємств в Україні.....	5
1.3. Особливості організації фінансової діяльності на підприємстві.....	1
Висновки до розділу 1.....	8
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ГРУПА ПРОМИСЛОВОГО РЕМОНТУ» ЗА 2020-2022 РОКИ.....	4
...	4
2.1. Загальна характеристика ТОВ «Група промислового ремонту».....	4
2.2. Аналіз фінансової діяльності ТОВ «Група промислового ремонту» за 2020-2022 роки.....	4
2.3. Аналіз рентабельності ТОВ «Група промислового ремонту»	5
Висновки до розділу 2.....	3
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	5
.....	8
	6
	0

3.1. Методи підвищення прибутковості підприємства	6
.....	0
3.2. Обґрунтування найбільш ефективного методу підвищення прибутковості підприємства	6
.....	6
Висновки до розділу	6
3.....	7
ВИСНОВКИ.....	6
...	8
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ	7
ДЖЕРЕЛ.....	0
ДОДАТКИ.....	7
...	4

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах ринкової економіки успішність та ефективність управлінських рішень на різних рівнях, як макро-, так і мікрорівнях, в значній мірі залежать від результатів аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання. Цей аналіз не лише охоплює окремі коефіцієнти та комплекс показників, але й розглядає різні аспекти фінансової діяльності підприємства. З урахуванням нестабільності розвитку нашої економіки, кожен суб'єкт господарювання постійно шукає шляхи для поліпшення та підвищення ефективності своєї діяльності. Тому дослідження фінансової діяльності суб'єктів господарювання набуває особливої популярності.

Дослідженням значення та особливостей проведення оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання приділили увагу: Кірейцев Г. Г. [1], Грабовецький Б. Є., Обущак Т.А., Безбородова Т.В. Визначенням проблем оцінки фінансового стану підприємства в умовах фінансової кризи приділила увагу Череп А.В., Кириченко Л.А. та Акопян А.А., Шмалюк Л.І., Данильчук І. та Аверіна М.Ю. у своїх роботах розглянули сутність фінансового стану та напрямками його покращення. Питанням розробки шляхів покращення фінансового стану підприємства приділили увагу Дончак Л. Г., Ціхановська О. М., Рудницька О., Карпенко Г., Конєва Н.О., Шаповалова І.О..

Мета і завдання дослідження: теоретичне обґрунтування підвищення ефективності системи управління фінансовою діяльністю ТОВ «Група промислового ремонту».

Для досягнення поставленої мети були вирішені наступні завдання:

- теоретичне обґрунтування сутності поняття «фінансова діяльність»;
- визначення методологічних підходів до організації фінансової діяльності на підприємстві;
- аналіз фінансової діяльності ТОВ «Група промислового ремонту»;
- розробка методів підвищення прибутковості ТОВ «Група промислового ремонту»;

- розробка шляхів підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю ТОВ «Група промислового ремонту».

Об'єкт дослідження – процес організації фінансової діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні аспекти організації фінансової діяльності на підприємстві, система управління фінансовою діяльністю підприємства.

Методи дослідження. У дослідницькому процесі використовуються метод порівняльного та структурного аналізу фінансового стану банку, метод групування і класифікації; методи фінансового аналізу та узагальнення результатів.

Інформаційною базою роботи є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативні акти України, фінансові звіти ТОВ «Група промислового ремонту».

Обробка інформації, побудова графіків, діаграм здійснювалась за допомогою ПЕОМ з використанням апарату математичних і статистичних функцій прикладного пакету MS Excel.

Апробація результатів дослідження. Основні положення бакалаврської дипломної роботи, її теоретичні та практичні висновки і рекомендації доповідались і обговорювались на студентській науково-практичній on-line конференції «Трансформація національної фінансової моделі післявоєнного відновлення України» (Дніпро, 10 травня 2023 року).

Особистий внесок. Теоретичні положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист одержано автором самостійно на підставі критичного аналізу літературних джерел, даних фінансової звітності підприємства.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і одного додатку. Загальний обсяг роботи становить 82 сторінок комп'ютерного тексту; робота включає 11 таблиць, 9 рисунків, 1 додаток. Список використаних джерел містить 40 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВАЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність фінансової діяльності підприємства

Фінансова діяльність відноситься до діяльності підприємства, спрямованої на формування первісного капіталу і раціональне використання фінансових ресурсів з метою забезпечення належних пропорцій. Це також включає створення умов для виконання зобов'язань перед державою, покупцями та постачальниками [1].

Підприємство залучає різні джерела фінансування для забезпечення своєї діяльності. Це можуть бути власні кошти, залучені кошти та позикові кошти. Власні кошти формуються через початкові внески засновників, накопичений знос основних виробничих активів та прибуток. Залучені кошти можуть включати кошти, отримані від розміщення акцій, внески співробітників, інших організацій і фізичних осіб.

Позикові кошти включають довгострокові і короткострокові позички від банків, фінансування придбання основних засобів за допомогою лізингу і інвестиційний податковий кредит [2].

Узагальнюючи, фінансова діяльність підприємства може бути описана формулою грошового обігу "Г - Т - Г". Ця формула відображає перетворення грошей на товари ("Г - Т") та оборотну операцію перетворення товарів на гроші ("Т - Г"). З цього випливає, що придбання товарів здійснюється з метою продажу та отримання грошей.

Фінансова діяльність підприємства включає в себе організацію фінансових відносин, що виникають під час взаємодії з іншими суб'єктами господарювання. Ця діяльність передбачає формування та використання фінансових ресурсів

підприємства, здійснення основної та інших видів діяльності, а також розподіл доходів [3].

Термін "фінансова діяльність" можна розглядати у широкому і вузькому розумінні:

- у широкому розумінні, це включає комплекс функціональних завдань, які здійснюються фінансовими службами підприємства. Ці завдання пов'язані з фінансуванням, інвестиційною діяльністю та фінансовим забезпеченням операційної діяльності підприємства;
- у вузькому розумінні, це відноситься до процесу фінансування підприємства.

Отже, фінансова діяльність підприємства - це процес, під час якого підприємство формує, розподіляє, перерозподіляє та використовує фінансові ресурси для досягнення своїх цілей.

Фінансова діяльність підприємства має на меті вирішення таких завдань:

- забезпечення фінансових ресурсів для поточної виробничо-господарської діяльності;
- виявлення потенційних можливостей збільшення доходів, прибутку, рентабельності та платоспроможності;
- виконання фінансових зобов'язань перед іншими суб'єктами господарювання, бюджетом та банками;
- мобілізація необхідних фінансових ресурсів для фінансування виробничого й соціального розвитку та збільшення власного капіталу;
- контроль за ефективним та цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів.

Фінансова діяльність відіграє важливу роль у фінансовій роботі підприємства. У господарській практиці ця діяльність, спрямована на забезпечення виробництва фінансовими ресурсами та забезпечення дотримання фінансової дисципліни, називається фінансовою роботою.

Ефективність роботи підприємства залежить від раціональної організації його фінансової роботи. Організація фінансової роботи визначається масштабами та фінансовими можливостями підприємства.

Фінансова діяльність охоплює систему економічних заходів, спрямованих на забезпечення необхідних фінансових ресурсів для реалізації планів економічного і соціального розвитку підприємства, а також контроль їх цільового та ефективного використання.

Основні принципи фінансової діяльності включають фінансову незалежність, самооплатність, реальну економічну відповідальність, зацікавленість підприємства у результаті своєї діяльності, а також формування системи фінансових фондів і резервів.

Зазвичай фінансова робота на підприємстві організовується через фінансовий відділ, який є самостійним структурним підрозділом. Порядок організації фінансової служби підприємства регулюється його основним внутрішнім правовим документом - статутом. Саме статут визначає фінансові особливості конкретної комерційної структури, що формуються під впливом наступних факторів:

- масштаби та особливості статутної діяльності підприємства;
- фінансові взаємовідносини підприємства з бюджетом щодо сплати податків та обов'язкових відрахувань;
- умови та методи формування капіталу;
- інтенсивність інвестиційних процесів на підприємстві;
- характер розподільчих відносин;
- міра фінансової відповідальності підприємства перед акціонерами та вищими організаціями;
- наявність відокремлених структур.

Розміри та особливості фінансової роботи підприємств мають значний вплив на їх класифікацію як великих, середніх або малих підприємств, а також на віднесення до підприємств, які мають іноземний капітал.

Отже, фінансова діяльність на підприємстві виявляється у різноманітних і багатогранних напрямках, які можна умовно згрупувати наступним чином:

- фінансове планування;
- поточна фінансово-економічна робота;
- аналіз виробничо-господарської діяльності;
- контроль-аналітична робота.

Залежно від спрямованості підприємства у його сфері та видів діяльності, цілі можуть бути класифіковані як стратегічні, тактичні й оперативні. Стратегічні цілі спрямовані на вирішення перспективних масштабних проблем, які змінюють напрямок або надають новий поштовх розвитку, вносять якісні зміни в життя і імідж підприємства. Наприклад, це може бути досягнення лідерства у своїй галузі, розширення на міжнародні ринки або революційне оновлення виробничої бази.

Стратегічні цілі визначають характер діяльності на довгострокову перспективу і вимагають значних витрат. Вибір стратегії підприємства є відповідальним і важливим завданням, яке передбачає глибоке вивчення можливих варіантів стратегій і обґрунтування обраної альтернативи. Стратегічні цілі відображають сутність практичного управління підприємством, його соціальну значущість, спрямованість на задоволення потреб персоналу, суспільства в цілому та його соціальних груп.

Фінансова робота включає різні процедури, які мають різні рівні складності та відповідальності. На першому рівні здійснюється прийняття фінансових рішень, що стосуються перспектив розвитку та поточної діяльності, залучення та використання фінансових ресурсів, виконання фінансової політики.

Слід зазначити, що розробка стратегії та політики розвитку є завданням складнішого рівня і вимагає більшої відповідальності. Це завдання належить до компетенції фінансового топ-менеджменту підприємства і, залежно від організаційно-управлінської структури, може бути делеговане нижчим рівням управління.

Якщо в управлінні виробничо-господарською діяльністю керівники підприємства можуть передавати широкі повноваження нижчим рівням, наприклад філіалам, відділенням, іншим підрозділам, відносно ухвалення управлінських рішень, то фінансова діяльність перебуває під прямим контролем топ-менеджменту [4].

Топ-менеджмент координує грошові потоки та приймає фінансові рішення щодо розвитку підприємства.

Другий рівень включає виконання різноманітних фінансових розрахунків, оформлення фінансових документів, складання звітів. Це вважається більш простими технічними завданнями, які виконують співробітники бухгалтерської, фінансової та економічної служб.

Фінансова служба на підприємстві входить до його організаційної структури, тому вона підлягає впливові організаційно-управлінської структури підприємства. Її функціонування в рамках прийнятої моделі на підприємстві сприяє досягненню високої ефективності не лише окремих структурних підрозділів, але й всього суб'єкта господарювання.

У ринковому середовищі фінансова структура організації повинна сприяти формуванню культури, спрямованої на створення вартості, поліпшення управління якістю, капіталом та підприємницькими ризиками.

Крім того, функціонуванню фінансової служби висувають вимоги власники підприємства, інвестори, органи нормативно-правового регулювання, постачальники та замовники.

Все це визначає специфіку вимог до організації цього структурного підрозділу, яка повинна відповідати видам діяльності, стратегії функціонування та розвитку суб'єкта підприємництва, а також ринковим умовам господарювання.

На рівні суб'єкта підприємництва згідно з П(С)БО розрізняють такі види діяльності: операційна, фінансова, інвестиційна.

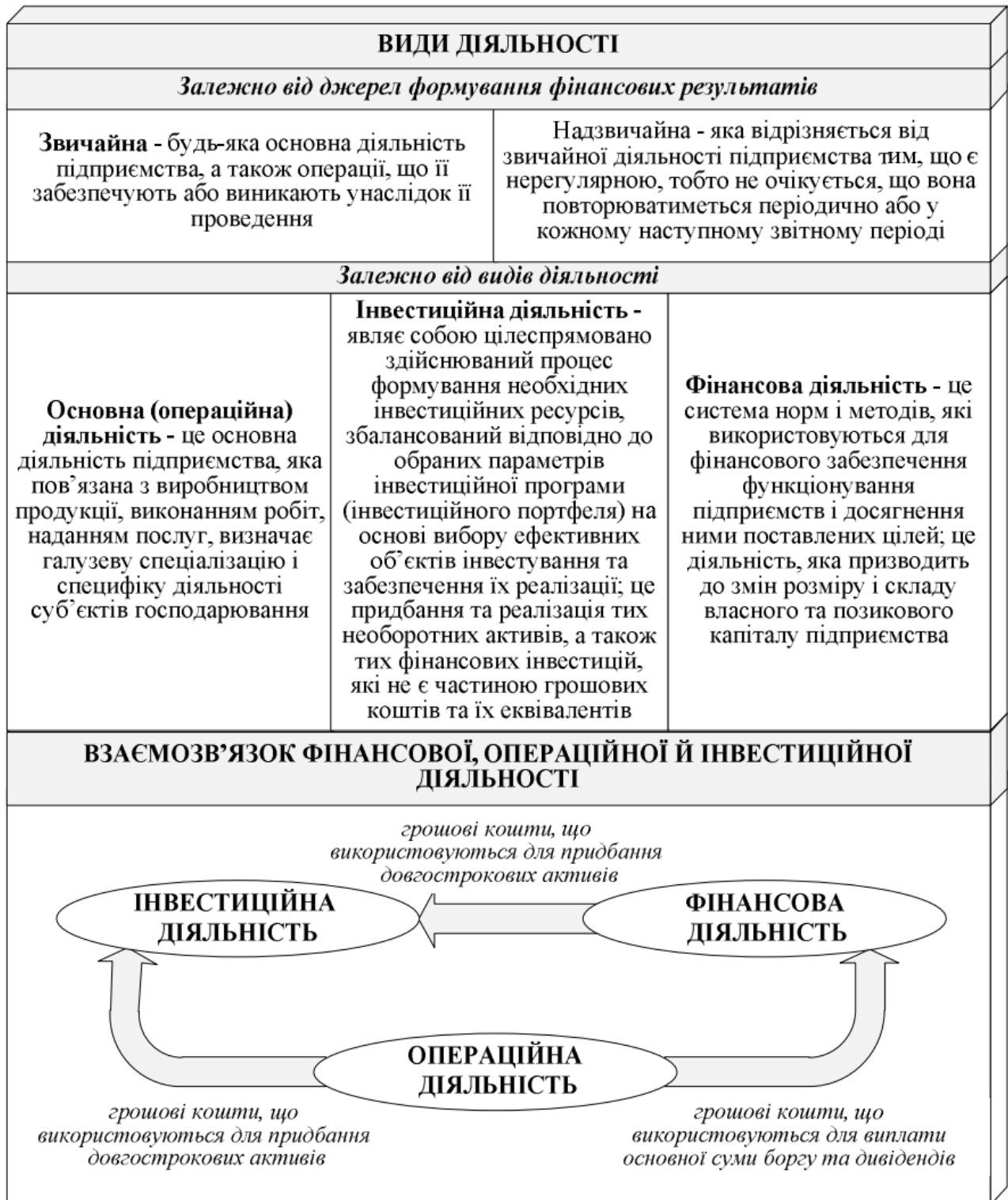

Рис. 1.1 – Класифікація видів діяльності суб'єктів підприємництва, їх взаємозв'язок та взаємодія

Операційна діяльність є головною діяльністю підприємства, пов'язаною з виробництвом товарів, виконанням робіт, наданням послуг. Вона визначає галузеву спеціалізацію і характер діяльності суб'єктів господарювання.

Інвестиційна діяльність є цілеспрямованим процесом формування необхідних інвестиційних ресурсів. Вона забалансована згідно з обраними параметрами інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) на основі вибору ефективних об'єктів інвестування та їх реалізації. Інвестиційна діяльність включає придбання та реалізацію необоротних активів і фінансових інвестицій, які не представляють собою грошові кошти та їх еквіваленти.

Фінансова діяльність є системою норм і методів, що використовуються для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення їх цілей. Вона сприяє змінам у розмірі і складі власного та позикового капіталу підприємства.

При застосуванні даної класифікації слід враховувати, що віднесення операцій до відповідної групи залежить від характеру господарської діяльності підприємства. Наприклад, інвестиції в цінні папери зазвичай вважаються інвестиційною діяльністю підприємства, але для інвестиційної компанії вони можуть бути віднесені до основної (операційної) діяльності.

Фінансова діяльність займає особливе місце в організаційній та управлінській роботі підприємств, оскільки вона впливає на своєчасність та повноту фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності, розвиток підприємства та виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

Для успішної інвестиційної та операційної підприємницької діяльності необхідний надійний фінансовий фундамент, який включає достатній обсяг капіталу. Фінансування є основою фінансової діяльності вузькому розумінні, оскільки воно мобілізує необхідні фінансові ресурси підприємства для досягнення поставлених перед ним планових завдань. Рух грошових коштів, що відбувається внаслідок фінансової діяльності, відображається в фінансовій звітності як «довгострокові зобов'язання» та «поточні зобов'язання». Деякі приклади такого руху коштів включають надходження власного капіталу, отримання і погашення позичок, сплату дивідендів [5].

Організація фінансової діяльності підприємства спрямована на підвищення ефективності виробництва товарів, надання послуг та виконання робіт.

Враховуючи особливості руху коштів у фінансовій діяльності, можна зазначити, що це має вирішальний вплив на процеси генерації вартості підприємства та динаміку коливання цієї вартості. Важливо зазначити, що оптимізація структури капіталу (фінансування) сприяє зменшенню витрат на його привласнення та створює фінансову основу для успішної операційної та інвестиційної діяльності.

Однією з головних причин кризового стану багатьох українських підприємств на сучасному етапі розвитку країни є неналежне виконання фінансовими службами їх покладених функцій та завдань. Зокрема, це стосується відсутності або недостатнього рівня фінансового планування (бюджетування) та фінансового й економічного аналізу, роботи з оптимізації структури активів та пасивів з метою мінімізації загроз і ризиків навколишнього середовища. Одна з причин такого становища пов'язана з недосконалістю управлінської та організаційної структури. Зокрема, усю фінансову роботу на підприємстві покладають на бухгалтерію, тоді як фінансові служби відсутні або мають нечіткі завдання, що вимагає проведення детальних теоретичних та практичних досліджень та застосування передового світового досвіду [6].

1.2. Державне регулювання фінансової діяльності підприємств в Україні

При вивченні юридичних норм, що регулюють фінансову діяльність підприємств у широкому розумінні, слід враховувати, що ця діяльність здійснюється в рамках конкретного правового середовища, яке формується в державі, а його основним юридичним документом є Конституція України. Конституція виступає важливим джерелом фінансового права, регулюючи

бюджетні повноваження державних органів та права, пов'язані зі здійсненням фінансової політики держави.

Конституційні принципи фінансової політики держави у сфері оподаткування знаходять своє конкретне відображення у спеціальних податкових законах, серед яких особливо важливі для підприємств такі закони України, як "Про систему оподаткування", "Про оподаткування прибутку підприємств", "Про податок на додану вартість", а також ряд законів України, що стосуються загальнодержавних цільових фондів у сфері соціального страхування і соціального забезпечення, Закон України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетом та державними цільовими фондами", Бюджетний кодекс України, а також кілька постанов Кабінету Міністрів, зокрема "Про акцизний збір", "Про місцеві податки та збори".

Оскільки фінансова діяльність підприємств відображає стан їх майнових відносин з партнерами, є зрозумілим, що вона ґрунтується на правових нормах, що регулюють загальні майнові відносини. Основні норми цивільного права, визначені в Цивільному кодексі України, безпосередньо стосуються використання фінансових ресурсів підприємств. Крім Цивільного кодексу України, джерелами законодавчого забезпечення фінансової діяльності підприємств є ряд законів України та інших законодавчих актів, що регулюють цивільно-правові відносини.

Серед них можна зазначити такі закони України, як "Про власність", "Про господарські товариства", "Про підприємництво", "Про цінні папери і фондову біржу", "Про банки і банківську діяльність", "Про приватизацію майна державних підприємств", "Про приватизацію невеликих підприємств" (так звану "малу приватизацію"), "Про заставу", "Про оренду державного майна", "Про оплату праці", "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність".

Під час перехідного періоду створення ринкової економіки в Україні законодавча база, що регулює фінансову діяльність підприємств, не характеризується стабільністю через вплив різноманітних причин. Наприклад, з

1991 року було багато змін в системі оподаткування прибутків підприємств, а податки на дохід та прибуток зазнали трьох послідовних переглядів [7].

Деякі законодавчі акти також багаторазово зазнали змін та доповнень. Нова редакція законів України "Про оподаткування прибутку підприємств", "Про державну податкову службу", "Про податок на додану вартість" також не є повністю бездоганою, що підтверджується черговими доповненнями та змінами, а також нерозробленими питаннями і суперечностями між законодавчими актами. Особливо слід відзначити, що недосконалість фінансово-правових актів впливає на нерозвиненість фінансового права, а досягнення в цій галузі повинні враховуватись у законодавчих актах.

Несумісність норм податкового законодавства зі стандартами бухгалтерського обліку і фінансової звітності, запровадженими законом "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", також ускладнює розбудову стійкої та ефективної фінансово-правової бази в Україні.

На жаль, необхідно відзначити, що сфера фінансових відносин у суспільстві, особливо на перехідній стадії розвитку, має підвищений рівень злочинності. Незаконні дії посадових осіб, що становлять адміністративні правопорушення та злочини у цій галузі, знаходять своє відображення в Кодексі України про адміністративні правопорушення (КпАП) та Кримінальному кодексі (КК) України. У КпАП передбачена адміністративна відповідальність, наприклад, за незаконні операції з валютою і платіжними документами, ухилення від обліку валютних та інших доходів, непродуктивні витрати, збитки, порушення ведення бухгалтерського обліку, внесення неправдивих даних до звітності та інші порушення фінансового законодавства.

Кримінальний кодекс України передбачає кримінальну відповідальність за ухилення від сплати податків, фінансові шахрайства, порушення правил випуску цінних паперів, зговір щодо цінової фіксації, приховування банкрутства, фіктивне банкрутство та інші подібні діяння.

Боротьба з адміністративними правопорушеннями та кримінальними злочинами у сфері фінансової діяльності підприємств є важливою функцією

державних фінансових, податкових та правоохоронних органів. Вони тісно співпрацюють з фінансовими службами підприємств, а також з Міністерствами та відомствами, щоб забезпечити ефективність правового регулювання фінансової діяльності підприємств [8].

1.3. Особливості організації фінансової діяльності на підприємстві

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) є юридичним суб'єктом, який має колективну власність та статутний капітал, який поділяється на частки згідно статутних документів. Згідно з українським законодавством, ТОВ повинно мати статутний капітал, розмір якого не може бути меншим за суму, що еквівалентна 100 мінімальним заробітним платам. Для порівняння, більшість країн Європейського Союзу (ЄС) встановили мінімальний розмір статутного капіталу ТОВ на рівні 25 тис. євро, а в Швейцарії - 20 тис. франків.

У відміну від деяких країн Європи, в Україні ТОВ не можуть бути створені однією особою, мінімальна кількість засновників повинна бути не менше двох осіб. Власниками (учасниками, засновниками) ТОВ можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Державні підприємства не можуть бути засновниками господарських товариств.

Перед реєстрацією ТОВ, кожен учасник повинен внести не менше 30% статутного капіталу, як вказано в установчих документах. Це підтверджується документами, виданими банківською установою.

Учасник повинен внести необхідні кошти повністю протягом року після реєстрації товариства. Якщо учасник не виконує цей зобов'язання у встановлений строк, за винятком випадків, передбачених установчими документами, він зобов'язаний сплатити 10% річних з недовнесеної суми за період прострочки. Учасник товариства, який повністю вніс свій внесок, отримує свідоцтво учасника.

Відповідальність учасників ТОВ за борги підприємства обмежена їх внесками до власного капіталу. Цей статус сприяє залученню власного капіталу ТОВ зовнішніми джерелами фінансування. У разі ліквідації товариства, вимоги його власників задовольняються в останню чергу після виплати зобов'язань кредиторам [9].

Одним з недоліків фінансування ТОВ є складність і витратність передачі права власності на частки. На відміну від акцій акціонерних товариств, частки ТОВ не є досить легкодоступними, оскільки відсутній організований ринок для їх торгівлі. Крім того, операція купівлі-продажу (переуступлення) часток повинна бути засвідчена нотаріально. Якщо фізична або юридична особа придбала частку статутного капіталу ТОВ, що належить іншій особі, така операція оформлюється у формі договору купівлі-продажу частки. При повній оплаті частки вказана угода підтверджується не тільки платіжними документами, але й відповідним свідоцтвом, яке видається товариством з обмеженою відповідальністю.

Для ТОВ і інших підприємств, чії корпоративні права не торгуються на фондовій біржі, характерним є загострення проблеми інформаційної асиметрії під час торгівлі частками, що ускладнює продаж третім особам. Потенційний покупець частки може вважати, що учасник бажає продати свої корпоративні права через очікувану невігідну діяльність або конфлікти між власниками. Таким чином, продавець змушений пропонувати частку за мінімальною ціною. З урахуванням цих факторів, пов'язаних із складністю реалізації часток, вкладення в статутний капітал ТОВ здійснюються на довготривалій період.

Учасник може бути виключений з ТОВ за єдиним рішенням зборів учасників товариства у випадку систематичного невиконання своїх обов'язків або якщо його дії перешкоджають досягненню цілей товариства. Одним з типових невиконуваних зобов'язань є неповне внесення необхідних коштів (внеску) до статутного капіталу згідно з установчим договором.

При передачі прав власності на частки ТОВ у разі правонаступництва передбачені певні особливості згідно з законодавством. На відміну від інших

форм організацій бізнесу, правонаступники мають лише пріоритетне (а не автоматичне) право на вступ до товариства. Збори учасників мають право відмовити правонаступнику у прийнятті до товариства як окремого учасника.

При виході учасника (або його правонаступника) з ТОВ, йому компенсується вартість частини майна товариства, пропорційна його частці у статутному капіталі. Також виплачується частина прибутку, отриманого товариством до моменту виходу. Судове втручання у частку учасника товариства з обмеженою відповідальністю щодо його власних зобов'язань не допускається.

Участь учасника ТОВ у керівництві підприємством реалізується на основі його присутності на зборах власників. Учасники мають голоси, пропорційні розміру їх часток у статутному капіталі. Рівень впливу окремого учасника на діяльність та управління підприємством залежить від розміру його частки. Оскільки вирішальні питання, такі як визначення стратегії діяльності ТОВ, затвердження планів та звітів, а також зміни до статуту, вирішуються шляхом єдногосного голосування на зборах власників.

Фінансування товариства може здійснюватися шляхом додаткових внесків учасників, реінвестування прибутку, залучення банківських та комерційних позик, включаючи емісію облігацій (за певних умов). Якщо кредитоспроможність товариства та його активи недостатні для отримання необхідного обсягу кредитних ресурсів, окремі учасники ТОВ можуть надавати гарантії або інші види кредитного забезпечення для позик, які надаються підприємству. Це розширює можливості фінансування підприємства. У такому випадку відповідальність учасників за зобов'язаннями ТОВ не обмежується їхніми вкладками у статутний капітал, а додатково поширюється на майно, надане у кредитне забезпечення.

Фінансова діяльність включає реалізацію цілей і завдань, що досягаються через фінансове планування та прогнозування, аналіз і контроль господарської діяльності та оперативної фінансово-економічної роботи.

Велика різноманітність напрямків діяльності у великих організаціях призводить до формування системи цілей. Наприклад, організаціям, які

спрямовані на отримання прибутку, важливо встановити цілі, що стосуються ринкової частки, розробки нових продуктів, покращення якості послуг, підготовки та підбору менеджерів, зростання соціальної відповідальності тощо.

З іншого боку, некомерційні організації формулюють цілі, спрямовані переважно на соціальну відповідальність. Варто відзначити, що будь-яка орієнтація, визначена метою, впливає на всі наступні рішення керівників підприємств, організацій та установ. При цьому мета має бути встановлена для кожного виду діяльності, який є важливим для компанії, і виконання цієї мети має бути контрольовано [10].

Ефективність господарської діяльності підприємств, особливо в умовах ринку, значною мірою залежить від належної організації фінансової роботи. Фінансова робота представляє собою систему економічних заходів, спрямованих на визначення необхідних фінансових ресурсів для виконання планів економічного і соціального розвитку підприємств, а також забезпечення контролю за їх цільовим і ефективним використанням.

Якщо керівництво підприємства може вжити значних заходів щодо децентралізації в управлінні виробничо-господарською діяльністю, наприклад, делегувати широкі повноваження нижчестоячим ланкам, таким як філіали, відділення або інші підрозділи, то фінансова діяльність підпорядковується прямому контролю вищого керівництва, яке координує грошові потоки та приймає фінансові рішення щодо розвитку підприємства.

На другому рівні здійснюється виконання різних фінансових розрахунків, оформлення фінансових документів, складання звітів. Це включає в себе виконання технічних завдань, що вирішуються співробітниками бухгалтерської, фінансової та економічної служб. Деякі з цих завдань можуть бути делеговані співробітникам інших підрозділів підприємства. Склад та організація фінансової служби залежать від характеру і особливостей діяльності підприємства, а також обсягів фінансових ресурсів, що використовуються підприємством. Фінансова служба не обов'язково має бути окремим підрозділом, наприклад, фінансовим відділом.

Загальну схему організації та управління фінансовою діяльністю підприємства зображено на рис. 1.2.

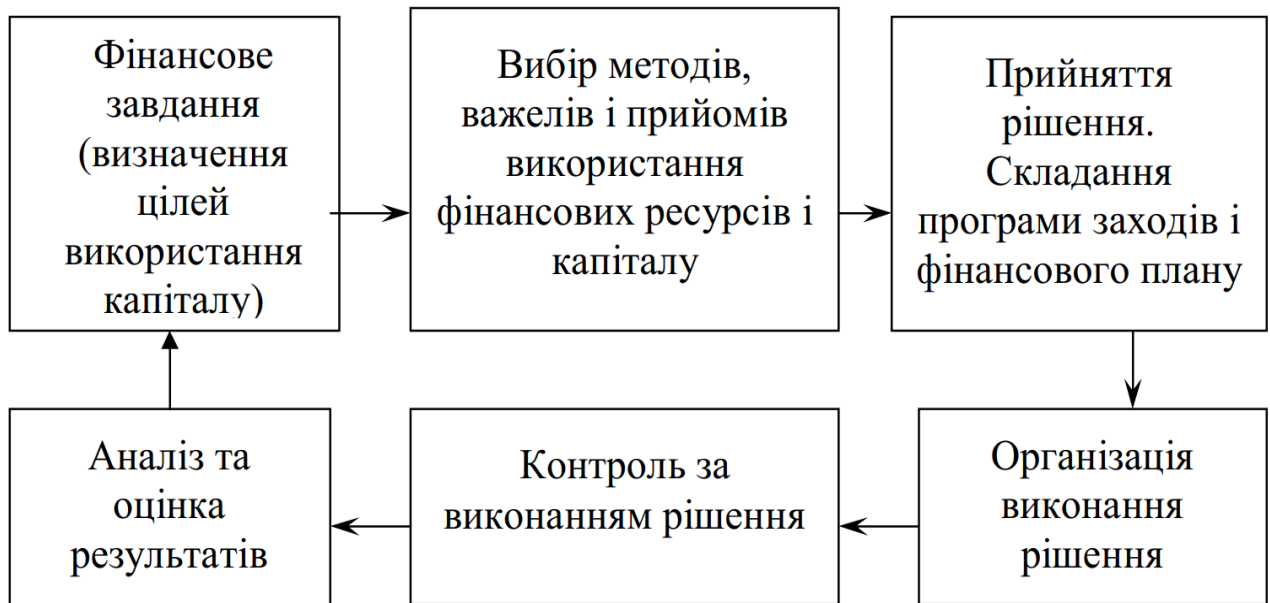

Рис. 1.2 – Загальна схема організації та управління фінансовою діяльністю підприємства

Правильна організація управління фінансами, зокрема рухом фінансових ресурсів і фінансовими відносинами, може забезпечити конкурентоспроможність господарюючого суб'єкта.

Фінансовий менеджмент є системою принципів, засобів та форм організації грошових відносин підприємства, спрямованою на управління його фінансово-господарською діяльністю. Фінансовий стан підприємства є основою його успіху, тому головною метою фінансового менеджменту є досягнення розумного компромісу між поставленими завданнями підприємства і фінансовими можливостями їх реалізації.

Фінансова діяльність господарюючого суб'єкта залежить від методів та інструментів, що використовуються в фінансовому механізмі підприємницької діяльності [11].

Фінансовий механізм представляє собою сукупність економіко-організаційних і правових форм та методів управління фінансовою системою, орієнтованих на різні види фінансів.

Складовими фінансового механізму є:

- методи планування і прогнозування фінансів на різних рівнях;
- фінансові показники та коефіцієнти ефективності фінансового використання;
- встановлення нормативів, лімітів, резервів та іншого нормативного забезпечення;
- законодавча база функціонування фінансової системи;
- інформаційна база, що включає економічну, комерційну, фінансову та іншу інформацію.

Західноєвропейські та американські підприємства малого бізнесу часто користуються послугами спеціалізованих консалтингових або аудиторських фірм для складання бухгалтерської, фінансової та податкової звітності (за відповідну плату). Управління фінансами частково покладається на відділ по роботі з корпоративними клієнтами обслуговуючого банку. Це пояснюється тим, що зовнішні консультанти надають послуги підприємствам за менші витрати, ніж утримання власних фінансових або бухгалтерських служб. Іноді для кращої координації фінансової політики у структурі корпорації створюється фінансова комісія, яка підзвітна раді директорів. У випадку відсутності фінансової комісії, вище керівництво з фінансів безпосередньо підзвітне керівникові, відповідальному за ефективне використання капіталу, що включає планування та координацію фінансової діяльності. Вищий фінансовий керівник зазвичай бере участь у засіданнях ради директорів, надає консультації з фінансових питань і часто є членом ради [12].

Правильна організація фінансової роботи відіграє важливу роль у житті будь-якого підприємства. У зв'язку з цим, фінансова служба на підприємстві має значення, оскільки вона відповідає за ефективну фінансову діяльність. Організаційна структура фінансових служб та їх роль у ієрархії підприємства

визначаються формою організації бізнесу, галуззю та обсягами господарської діяльності.

Складові частини фінансового менеджменту наведено на рис. 1.3.

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ		
Операційний менеджмент	Інвестиційний менеджмент	Власне фінансовий
<p style="text-align: center;">Управління поточною діяльністю:</p> <ul style="list-style-type: none"> - управління витратами; - цільове планування прибутку; - бюджетне планування; - оцінка фінансового стану підприємства 	<p style="text-align: center;">Управління підготовкою, розробкою, оцінкою і реалізацією інвестиційних проектів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - затрати і вигоди; - критерії оцінки; - вибір альтернатив; - цінність підприємств; - ризики 	<p style="text-align: center;">Управління джерелами фінансування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - структура капіталу; - вартість капіталу; - цінні папери; - дивідендна політика

Рис. 1.3 – Складові частини фінансового менеджменту

У підприємств малого бізнесу зазвичай спостерігається така характеристика:

1. Операційний менеджмент;
2. Інвестиційний менеджмент;
3. Фінансове управління поточною діяльністю, яке включає:
  - управління витратами;
  - цільове планування прибутку;
  - бюджетне планування;
  - оцінка фінансового стану підприємства.
4. Управління підготовкою, розробкою, оцінкою і реалізацією інвестиційних проектів, включаючи:
  - оцінка витрат і отриманих вигод;

- використання критеріїв оцінки;
- вибір альтернатив;
- визначення цінності підприємств;
- управління ризиками.

5. Управління джерелами фінансування, що включає:

- структуру капіталу;
- вартість капіталу;
- використання цінних паперів;
- дивідендну політику.

Організація фінансів підприємств полягає в створенні, управлінні та використанні ресурсів з метою досягнення економічних цілей, відповідно до законодавчих актів. На підприємстві фінансова робота спрямована на наступні завдання:

- забезпечення фінансових ресурсів для процесу виробництва;
- виконання фінансових зобов'язань перед господарськими суб'єктами, бюджетом та банками;
- забезпечення ресурсами розширеного відтворення, соціальної інфраструктури та матеріального стимулювання;
- раціональне використання активів;
- підвищення ефективності виробництва;
- зміцнення фінансового стану;
- залучення додаткових фінансових ресурсів та їх ефективне інвестування;
- здійснення контролю за дотриманням фінансової дисципліни.

Під час виробничо-господарської діяльності підприємств відбувається постійний оборот коштів, що означає вкладення грошових ресурсів у виробництво з метою виготовлення продукції та отримання прибутку від її продажу.

Одним з найважливіших аспектів діяльності підприємств є забезпечення грошових надходжень, необхідних для покриття витрат на виробництво та

оборот, своєчасного виконання фінансових зобов'язань перед державою, банками та іншими суб'єктами господарювання, а також формування доходів і прибутку.

Грошові надходження представляють собою кошти, які надходять на рахунки підприємств у банках та їхню касу. Термін "грошові надходження" ширший за поняття "дохід (виручка) від реалізації", оскільки включає всі вхідні грошові потоки підприємств.

Грошові потоки включають надходження та виплату грошових коштів та їхніх еквівалентів. За джерелами надходження грошові потоки можна розділити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні потоки включають кошти, що надходять з будь-яких джерел безпосередньо на підприємство. Зовнішні потоки виникають тоді, коли кошти надходять на поточний рахунок підприємства в банку та мобілізуються на фінансовому ринку.

Фінансову роботу великих підприємств організовує фінансовий відділ, а в невеликих - бухгалтер. Основою організації фінансів на будь-якому підприємстві є наявність достатніх фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності. Ці ресурси формуються при створенні підприємства шляхом статутного та додаткового вкладення капіталу в фонд основних та оборотних коштів.

На підприємствах малого бізнесу властива централізація всіх управлінських функцій, включаючи управління фінансами. Часто ці функції виконує сам керівник підприємства, який може бути його власником або співвласником.

На середніх підприємствах відповідальність за управління фінансами зазвичай покладається на головного бухгалтера або фінансового менеджера, які мають достатній рівень кваліфікації для організації бухгалтерського обліку і виконання функцій фінансового менеджера.

На великих підприємствах фінансові рішення зазвичай приймає фінансовий директор, якому підпорядковані всі фінансово-економічні служби

підприємства. Розгалужену структуру фінансового відділу підприємства надано на рис. 1.4.

Рис. 1.4 – Структура фінансового відділу крупного підприємства

Місце фінансових служб у структурі підприємства та їх функціональні компетенції залежать від типу організаційної структури, яка запроваджена на підприємстві [13].

Суть, цілі, завдання та напрями фінансової діяльності підприємства наведено на рис. 1.5.

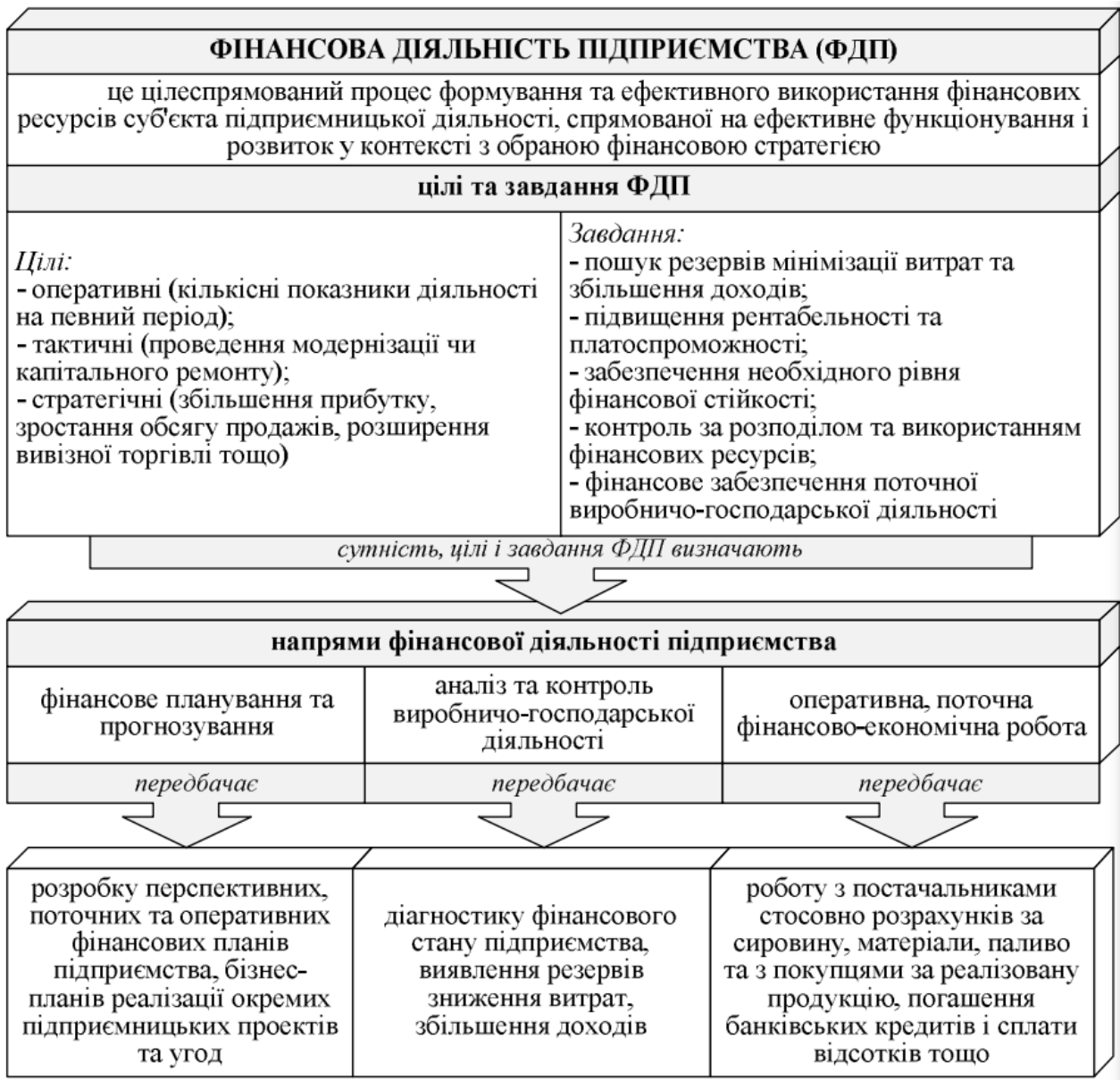

Рис. 1.5 – Суть, цілі, завдання та напрями фінансової діяльності підприємства

З метою економії на податках, часто учасники Товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) намагаються уникнути збільшення статутного капіталу для фінансування підприємства. Замість цього вони надають підприємству довгострокові позички. У такому випадку, учасники розглядаються як власники та кредитори підприємства одночасно.

Це дозволяє зменшити ризик втрати капіталу для учасників, які є кредиторами, оскільки у разі банкрутства згідно з законодавством про банкрутство, вимоги кредиторів задовольняються в першочерговому порядку, порівняно з власниками. Законодавство країн Європи, таких як Німеччина,

Швейцарія, Австрія, включає положення, що запобігають зловживанням з позичками від власників. Відповідно до цих положень, у разі банкрутства товариства претензії учасників-кредиторів задовольняються на рівних засадах з іншими власниками, тобто в останню чергу.

Існує кілька джерел фінансування для підприємств, які можна враховувати як ресурсну базу фінансування діяльності підприємства. Одним з таких джерел є фінансові ресурси, які формуються підприємствами шляхом реструктуризації їх активів. Реструктуризація активів включає заходи, спрямовані на зміну складу та структури окремих активів, а також враховує амортизаційні відрахування та кошти, одержані в результаті дезінвестицій [14].

Фінансові результати представляють собою порівняння валових доходів та валових витрат, які визначаються податковим законодавством.

Якщо валові доходи перевищують витрати, то отримується прибуток; якщо витрати перевищують доходи, то виникає збиток.

Прибуток є найважливішою фінансовою категорією, яка відображає позитивний фінансовий результат діяльності підприємства. Він свідчить про ефективність виробництва, обсяг та якість продукції, стан продуктивності праці та рівень собівартості. Прибуток також сприяє зміцненню комерційного рахунку та інтенсифікації виробництва незалежно від форми власності. Крім того, він є джерелом задоволення внутрішніх потреб підприємств та формування бюджетних ресурсів держави.

Значення прибутку набуває більшої розмаїтості з переходом української економіки до ринкових умов господарювання. Підприємства недержавної форми власності, які отримали фінансову самостійність та незалежність, мають право самостійно вирішувати, на які цілі і в якому обсязі використовувати прибуток, що залишився після сплати податків до бюджету та інших обов'язкових платежів і відрахувань.

На рис. 1.5 наведено загальний огляд форм фінансування та їх класифікацію. Вибір форми фінансування для підприємства залежить від багатьох факторів, і не можна дати однозначних рекомендацій. Деякі

підприємства можуть вирішити залучити додатковий капітал шляхом збільшення власного капіталу, тоді як інші можуть віддати перевагу залученню зовнішніх позичок (рис. 1.5).

Рис. 1.5 – Класифікація фінансування підприємства

Оптимальний вибір форми фінансування залежить від потреб конкретного підприємства. Фінансовий менеджер повинен використовувати відповідні критерії при прийнятті рішень про найбільш прийнятну форму фінансування. Більше про це буде розглянуто в наступному параграфі.

У науково-практичній літературі можна відзначити дві основні концепції щодо трактування сутності та класифікації внутрішніх джерел фінансування. Перший підхід зосереджений на фінансових результатах, тоді як другий зосереджений на руху грошових потоків. Це пояснюється тим, що доходи та

витрати підприємства, які відображені у звіті про фінансові результати, не завжди збігаються з грошовими надходженнями (видатками) в рамках операційної та інвестиційної діяльності протягом відповідного періоду. Наприклад, сума виручки від продажу продукції, яка відображена у звітності, може не збігатися з грошовими надходженнями в тому ж періоді. З іншого боку, не всі витрати, які враховуються при визначенні фінансових результатів певного періоду, є грошовими видатками.

До внутрішніх джерел фінансування підприємств, як правило, включаються:

1. Чистий прибуток;
2. Амортизаційні відрахування;
3. Забезпечення наступних витрат і платежів.

Принципово важливою є той факт, що при внутрішньому фінансуванні капітал, що був інвестований у необоротні та оборотні активи (крім грошових еквівалентів), звільняється і перетворюється на ліквідні засоби, як частина виручки від реалізації та інших доходів, які залишаються на підприємстві після сплати всіх податків. Інакше кажучи, це становить частину фінансових ресурсів підприємства, джерелом формування якої є операційна та інвестиційна діяльність і яка не пов'язана із залученням ресурсів на ринку капіталів.

Підприємство має повну свободу визначати спрямування використання тієї частини прибутку, що залишилася в його розпорядженні. Відповідно до статуту підприємства і положень, розроблених економічними службами його, які були затверджені керівництвом, встановлюється порядок розподілення та використання прибутку [15].

Згідно зі статутом, підприємства можуть використовувати залишений у їх розпорядженні прибуток на такі цілі, як поповнення статутного капіталу, формування та збільшення резервного капіталу, виплата дивідендів та інші цілі.

Для підприємств, які не можуть отримати зовнішні фінансові ресурси через низьку кредитоспроможність або недостатню привабливість для інвесторів, внутрішнє фінансування є єдиним доступним способом забезпечення необхідних

фінансових ресурсів. Однак, при такому підході виникає значна проблема контролю з боку власників щодо ефективного використання цих фінансових ресурсів. Внутрішні джерела фінансування підприємства зображені на рис. 1.6.

Рис. 1.6 – Внутрішні джерела фінансування підприємств

Дослідження М.Саткліффа та М.Доннеллана показали, що більшість фінансових директорів стикаються з конфліктом в двох сферах своєї професійної діяльності. Вони змушені приділяти значну увагу керівництву і стратегії, одночасно зосереджуючись на основних функціях фінансової діяльності та бухгалтерського обліку. Дослідження, проведені в Accenture, виокремили п'ять ключових фінансових навичок, які позитивно впливають на якість діяльності підприємства. Ці навички можна уявити у вигляді стовпчиків, на яких ґрунтується фінансова структура організації (рис. 1.7).

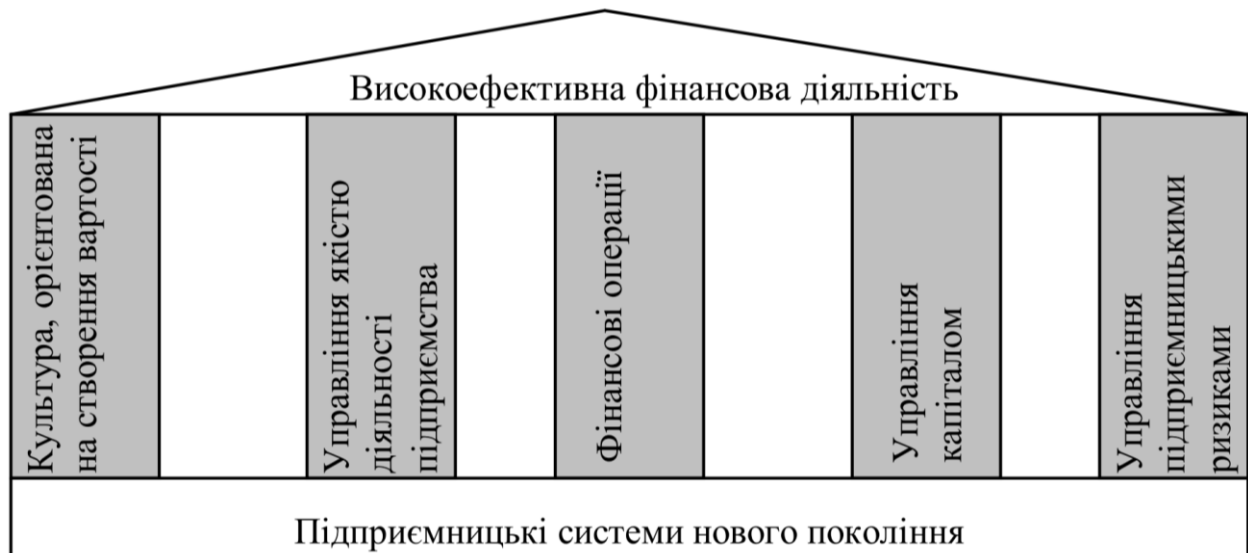

Рис. 1.7 – Схема високоєфективної фінансової діяльності підприємства

Підприємство повинно реалізовувати стратегію збільшення грошових надходжень у довгостроковому періоді. Це можливо шляхом застосування таких заходів, як:

- залучення стратегічних інвесторів для збільшення обсягу власного капіталу;
- проведення додаткової емісії акцій;
- залучення довгострокових фінансових кредитів;
- продаж частини або всього обсягу фінансових інструментів інвестування;
- продаж або здавання в оренду невикористовуваного обладнання.

У бухгалтерському обліку, коли дохід від реалізації товарів визначається за методом нарахування, підприємства часто стикаються зі списанням безнадійної дебіторської заборгованості, оскільки не всі клієнти сплачують свої зобов'язання. У контексті перетвореного бухгалтерського обліку, витрати на безнадійну заборгованість повинні бути узгоджені з доходами від реалізації товарів у звітних періодах. Для цього підприємства створюють резерв сумнівних боргів відповідно до П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість".

У процесі матеріального виробництва, Іручка відіграє важливу роль як одна з ланок, що забезпечує новий обіг коштів підприємства. Грошові

надходження від реалізації продукції перш за все компенсують вартість матеріальних витрат на виробництво, таких як сировина, напівфабрикати, матеріали, електроенергія, паливо та інші, а також частину вартості основних фондів (амортизаційні відрахування).

Це створює економічні умови для нового виробничого циклу, а залишок виручки складає валовий дохід. Валовий дохід представляє грошову вартість внов створеної продукції і визначається як різниця між виручкою та матеріальними витратами й амортизаційними відрахуваннями, що включені вартість реалізованої продукції. Валовий дохід є важливим показником ефективності підприємства, він відображає підвищення продуктивності праці, зростання заробітної плати та зменшення матеріаломісткості продукції.

Використання валового доходу як ключового показника ефективності дозволяє визначити реальний економічний результат діяльності кожного підприємства. Показник валового доходу має ряд переваг, оскільки найбільш точно відображає важливий аспект виробничої діяльності, а саме підвищення продуктивності праці. Валовий дохід, який відображає міру ефективності виробництва, є важливим джерелом створеної вартості і внутрішнього валового продукту. Валовий дохід є основним джерелом формування фінансових ресурсів не тільки для підприємств, але й для державного бюджету та позабюджетних фондів.

У економічній літературі не існує єдності щодо принципів організації фінансів. Кількість принципів значно варіюється в різних економічних виданнях і навчальних посібниках. Більшість авторів вважають, що фінансова діяльність організації (підприємства) ґрунтується на таких принципах: господарській самостійності, самофінансуванні, матеріальній відповідальності, зацікавленості в результатах діяльності, формуванні фінансових резервів та здійсненні контролю за фінансово-господарською діяльністю (рис. 1.8).

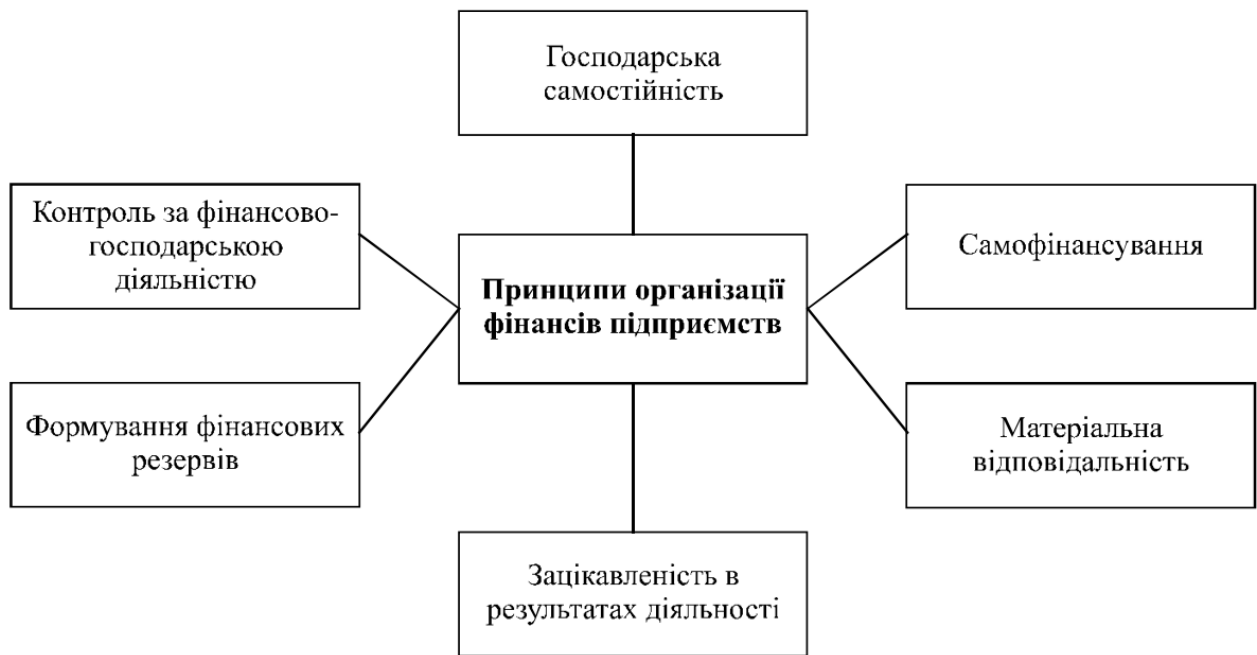

Рис. 1.8 – Принципи організації фінансів підприємств

Господарська самостійність полягає в тому, що незалежно від організаційно-правової форми господарювання організація (підприємство) самостійно визначає свою економічну діяльність, напрями вкладень грошових коштів з метою отримання прибутку.

У ринковій економіці істотно розширилися права організацій (підприємств) в сфері комерційної діяльності, інвестицій як короткострокового, так і довготермінового характеру. Ринок стимулює організації (підприємства) до пошуку все нових і нових сфер додаткового капіталу, створення гнучких виробництв, що відповідають споживчому попиту.

Проте, про повну господарську самостійність говорити не можна. Держава регламентує окремі сторони діяльності підприємств. Так, законодавчо регламентуються взаємовідносини підприємств з бюджетами різних рівнів, позабюджетними фондами; держава визначає амортизаційну і податкову політику [16].

Під самофінансуванням розуміється повна окупність витрат на виробництво і реалізацію продукції, інвестування в розвиток виробництва за рахунок власних грошових коштів і, при необхідності, банківських і

комерційних кредитів. Реалізація цього принципу – одна з основних умов підприємницькою діяльності, що забезпечує конкурентоспроможність організації (підприємства).

У розвинених ринкових країнах в компаніях з високим рівнем самофінансування питома вага власних коштів перевищує 70 %. До основних власних джерел фінансування організацій(підприємств) в Україні відносяться прибуток та амортизаційні відрахування.

Проте, обсяг власних грошових коштів не достатній для здійснення серйозних інвестиційних програм. Сьогодні не всі організації (підприємства) здатні повністю реалізувати цей принцип, з об'єктивних причин не можуть забезпечити достатню рентабельність. До них відносяться окремі підприємства міського пасажирського транспорту, житлово-комунального господарства, сільського господарства. Такі організації (підприємства) мають отримувати асигнування з бюджету на різних умовах.

Матеріальна відповідальність означає наявність визначеної системи відповідальності за проведення і результати господарської діяльності. Фінансові методи реалізації цього принципу різні для окремих організацій (підприємств), їх керівників і працівників.

Відповідно організації (підприємства), що порушують договірні зобов'язання (терміни, якість продукції), розрахункову дисципліну, допускають несвоєчасне повернення короткострокових і довгострокових позик, несвоєчасне погашення векселів, порушення податкового законодавства, сплачують пені, неустойки, штрафи.

У разі неефективної діяльності до організації (підприємства) може бути застосована процедура банкрутства. Для керівників організації (підприємства) принцип матеріальної відповідальності реалізується через систему штрафів у випадках порушення організацією (підприємством) податкового законодавства. До окремих працівників організації(підприємства) застосовується система штрафів, позбавлення премій, звільнення з роботи у випадках порушення трудової дисципліни, допущеного браку [17].

Зацікавленість в результатах діяльності визначається основною метою підприємницької діяльності – отриманням прибутку. Зацікавленість в результатах господарської діяльності в рівній мірі властива працівникам організації (підприємства), самій організації (підприємству) і державі в цілому. На рівні окремих працівників реалізація цього принципу може бути забезпечена гідною оплатою праці за рахунок фонду оплати праці і частини прибутку, що направляється на споживання у виді премій, винагород за підсумками роботи за рік, винагород за вислугу років, матеріальній допомозі й інших стимулюючих виплат, а також виплати працівникам акціонерного товариства відсотків за облігаціями та дивідендів по акціях.

Для організації (підприємства) цей принцип може бути реалізований проведенням державою оптимальної податкової політики і дотриманням економічно обґрунтованих пропорцій в розподілі чистого прибутку на фонд споживання і фонд нагромадження. Інтереси держави забезпечуються рентабельною діяльністю організації (підприємств), повнотою і своєчасністю розрахунків з бюджетом за податковими платежами.

Забезпечення фінансових резервів пов'язане з необхідністю їх формування для забезпечення підприємницької діяльності, яка завжди пов'язана з ризиком внаслідок можливих коливань ринкової кон'юнктури. У ринковій економіці наслідки ризику лягають безпосередньо на підприємця, який самостійно приймає рішення, реалізує розроблені програми з ризиком неповернення вкладених грошових коштів. Фінансові вкладення організації(підприємства) також пов'язані з ризиком отримання недостатнього відсотка доходу в порівнянні з темпами інфляції або більш прибутковими сферами.

Фінансові резерви можуть формуватися підприємствами усіх організаційно-правових форм власності з чистого прибутку, після сплати податків й інших обов'язкових платежів до бюджету. В той же час грошові кошти, що спрямовуються до фінансового резерву, доцільно зберігати у ліквідній формі, щоб вони приносили дохід і при необхідності могли бути легко перетворені на готівковий капітал.

В основі забезпечення контролю за фінансово-господарською діяльністю організації (підприємства) лежить контрольна функція фінансів. Контроль за фінансово-господарською діяльністю організації (підприємства) передусім здійснюється фінансовою службою організації (підприємства), яка перевіряє фінансову діяльність, планове і цільове використання фінансові ресурсів, виконання основних фінансових показників.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю організацій (підприємств) здійснюють кредитні організації в процесі видачі й погашення позик. Податкові органи перевіряють своєчасність і повноту сплати податків й інших обов'язкових платежів. Відомчий контроль по перевірці фінансово-господарської діяльності здійснюють контрольно-ревізійні відділи міністерств і відомств в підвідомчих їм організаціях (на підприємствах).

Незалежний фінансовий контроль здійснюють аудиторські фірми. Основна мета аудиторського контролю – перевірка достовірності фінансової і бухгалтерської звітності. Результати такої перевірки надзвичайно важливі для потенційних інвесторів. В цілому контроль сприяє зниженню витрат і відповідно сприяє зростанню доходів організації (підприємства).

Функції фінансів підприємств реалізуються на рівні мікроекономіки, вони безпосередньо пов'язані з формуванням і використанням капіталу й грошових фондів підприємств в умовах їх економічного відособлення і задоволенням приватних благ на еквівалентній основі. Це пов'язано з отриманням грошових коштів і здійсненням грошових витрат, які реалізуються у наведених вище 3-х грошових потоках, що відображають все майно підприємства у вартісній формі:

- регулювання грошових потоків підприємства;
- формування фінансових ресурсів;
- використання фінансових ресурсів [18].

Функція регулювання грошових потоків підприємства відбиває специфіку суспільного призначення фінансів підприємств, властиву тільки цій категорії і

пов'язану з процесом формування й використання фінансових ресурсів, який опосередкований відповідними грошовими потоками [19].

Формування і використання фінансових ресурсів зумовлене умовами регулювання грошових потоків, які проявляються в цій функції, іманентно властивій тільки фінансам підприємств, які й створюють суспільні умови для здійснення цього процесу.

Реалізація всіх 3-х функцій в процесі управління фінансами підприємств природно супроводжується і здійсненням контролю як однієї з функцій будь-якого управлінського процесу.

Контрольна функція фінансів підприємства реалізується за допомогою зовнішнього і внутрішнього фірмового контролю. Зовнішній фінансовий контроль здійснюється державними органами в Податковою інспекцією, казначейством, Рахунковою палатою, КРУ.

Внутрішньо фірмовий контроль здійснюється контрольно-аналітичними службами підприємства, бухгалтерією, внутрішніми аудиторами з метою підвищення ефективності роботи.

Потенційно фінансові ресурси формуються на стадії виробництва, коли створюється нова вартість і здійснюється перенесення попередньої на готовий продукт. Проте, саме потенційно, оскільки працівники матеріальної сфери виробляють не фінансові ресурси, а продукти праці в натуральній формі. Реальне формування фінансових ресурсів розпочинається тільки на стадії розподілу, коли вартість реалізована і з виручки від продажу товарів виокремлюються окремі елементи вартості (відшкодування, оплати праці і прибутку) [20].

Не випадково прибуток, хоча і створюється на стадії виробництва, але кількісно формується в процесі вартісного розподілу. Наявність фінансових ресурсів в необхідних розмірах зумовлює фінансове благополуччя підприємства, тобто його фінансову стійкість і платоспроможність у будь-який період року.

Фінансові ресурси організації (підприємства) представляють собою сукупність власних грошових доходів в готівковій і безготівковій формі, а також зовнішніх надходжень (залучених і запозичених), що акумулюються

організацією (підприємством) і призначені для виконання фінансових зобов'язань, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розвитком виробництва. Зауважимо, що слід виділити поняття «капітал» – це частина фінансових ресурсів, що вкладені у виробництво і приносять дохід після завершення обороту. Іншими словами, капітал – це перетворена форма фінансових ресурсів.

Слід зауважити, що не весь прибуток залишається в розпорядженні організації (підприємства), його частина у вигляді податків й інших обов'язкових платежів надходить у бюджетну систему. Прибуток, що залишається у розпорядженні організації (підприємства), розподіляється рішенням керівних органів управління на цілі нагромадження й споживання, а також резерви.

Прибуток, що спрямовується на нагромадження, використовується на розвиток виробництва й сприяє збільшенню майна підприємства. Прибуток, що спрямовується на споживання, використовується для вирішення соціальних завдань. Залучені, або зовнішні, джерела формування фінансових ресурсів можна поділити на власні, позикові, такі, що надходять в порядку перерозподілу й бюджетні асигнування.

Такий поділ обумовлений формою вкладення капіталу. На ринку капіталів, можливі два варіанти залучення грошових коштів: пайове і боргове фінансування. При пайовому фінансуванні здійснюється емісія і розміщення своїх акцій на фондовому ринку [21].

Другий варіант припускає випуск і розміщення облігацій (термінових цінних паперів), тобто надання капіталу на основі облігаційної позики. Якщо зовнішні інвестори вкладають грошові кошти в якості підприємницького капіталу, то результатом такого вкладення стає утворення залучених власних фінансових ресурсів. Підприємницький капітал є капіталом, вкладеним в статутний капітал іншої організації (підприємства) з метою отримання прибутку або участі в управлінні організацією (підприємством).

Позиковий капітал надається організації (підприємству) в тимчасове користування на умовах платності й зворотності у вигляді кредитів банків,

виданих на різні терміни, коштів інших організацій (підприємств) у вигляді векселів, облігаційних позик. Кошти, що мобілізуються на фінансовому ринку, включають кошти від продажу власних акцій і облігацій, а також інших видів цінних паперів.

До коштів, що надходять в порядку перерозподілу, відносяться страхове відшкодування по ризиках, що настали, фінансові ресурси, що надходять від концернів, асоціацій, материнських компаній, дивіденди й відсотки по цінних паперах інших емітентів, бюджетні субсидії. Бюджетні асигнування можуть використовуватися як на безповоротній, так і на поворотній основі. Як правило, вони виділяються для фінансування державних замовлень, окремих інвестиційних програм або в якості короткострокової державної підтримки організацій (підприємств), продукція яких має загальнодержавне значення.

Фінансові ресурси використовуються організацією (підприємством) в процесі виробничої й інвестиційної діяльності. Вони знаходяться в постійному русі й перебувають в грошовій формі лише у вигляді залишків грошових коштів на розрахунковому рахунку в комерційному банку та в касі організації (підприємства).

Піклуючись про фінансову стійкість і стабільне місце в ринковому господарстві, організація (підприємство) розподіляє свої фінансові ресурси за видами діяльності й в часі. Поглиблення цих процесів в сучасній ринковій економіці призводить до ускладнення фінансової роботи, використання в практиці спеціальних фінансових інструментів.

Для суб'єктів малого підприємництва кожне з джерел формування фінансових ресурсів має свої особливості та певні об'єктивні обмеження у використанні [22].

Наприклад, обсяги власних фінансових ресурсів у малих підприємств, як правило, є обмеженими, через що суб'єкти малого бізнесу часто не мають можливості реалізувати витратні інвестиційні проекти, а відсутність ефекту масштабу обмежує проведення самостійних досліджень у сфері високотехнологічних інновацій. За своєю організаційно-правовою формою

малий бізнес переважно функціонує в рамках приватних підприємств, товариств з обмеженою відповідальністю або у менш поширеній акціонерній формі власності, яка реалізується у вигляді приватних акціонерних товариств.

Окрім зовнішніх обмежень (вимог до мінімального статутного капіталу, труднощів із забезпеченням лістингу акцій на біржі), власники малих підприємств часто не бажають втрачати контроль над компанією внаслідок появи нових учасників (зокрема, через ризики зростання конфліктів та рейдерських атак). Таким чином, додаткова емісія акцій та емісійний дохід як джерела фінансових ресурсів для малих підприємств використовуються досить обмежено.

Шляхами удосконалення фінансової діяльності підприємства через виявлення прихованих резервів є:

- здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у робочому процесі;
- використання зворотного лізингу.

Першочерговим етапом у покращенні фінансової діяльності українських підприємств є пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке б забезпечило мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу [23].

Висновки до розділу 1

Фінансова діяльність відноситься до діяльності підприємства, спрямованої на формування первісного капіталу і раціональне використання фінансових ресурсів з метою забезпечення належних пропорцій. Це також включає створення умов для виконання зобов'язань перед державою, покупцями та постачальниками.

Фінансова діяльність на підприємстві виявляється у різноманітних і багатогранних напрямках, які можна умовно згрупувати наступним чином: фінансове планування; поточна фінансово-економічна робота; аналіз виробничо-господарської діяльності; контроль-аналітична робота.

При вивченні юридичних норм, що регулюють фінансову діяльність підприємств у широкому розумінні, слід враховувати, що ця діяльність здійснюється в рамках конкретного правового середовища, яке формується в державі, а його основним юридичним документом є Конституція України. Конституція виступає важливим джерелом фінансового права, регулюючи бюджетні повноваження державних органів та права, пов'язані зі здійсненням фінансової політики держави.

Конституційні принципи фінансової політики держави у сфері оподаткування знаходять своє конкретне відображення у спеціальних податкових законах, серед яких особливо важливі для підприємств такі закони України, як "Про систему оподаткування", "Про оподаткування прибутку підприємств", "Про податок на додану вартість", а також ряд законів України, що стосуються загальнодержавних цільових фондів у сфері соціального страхування і соціального забезпечення, Закон України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетом та державними цільовими фондами", Бюджетний кодекс України, а також кілька постанов Кабінету Міністрів, зокрема "Про акцизний збір", "Про місцеві податки та збори".

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ГРУПА ПРОМИСЛОВОГО РЕМОНТУ» ЗА 2020-2022 РОКИ

2.1. Загальна характеристика ТОВ «Група промислового ремонту»

ТОВ «Група промислового ремонту» (ТОВ «ГПР») – мале підприємство, яке є одним з найбільш успішних серед тих, що надають послуги з ремонту промислових об'єктів, а також квартир, будинків та іншої цивільної інфраструктури, а також реалізує продукцію, необхідну для здійснення ремонту нежитлових приміщень [24].

Підприємство засновано у 2010 році у м. Дніпро Сухим Віктором Григоровичем.

З 2010 року компанія проводить свою діяльність та займає лідируючі позиції серед конкурентів.

Юридична адреса ТОВ «ГПР»: вул. Білостоцького, буд. 163, м. Дніпро, Дніпропетровська область, Україна, 49034.

Розмір статутного капіталу підприємства: 1 тис. грн.

Види робіт по ремонту інтер'єрів, які здійснює компанія:

- 1) ремонт квартир;
- 2) ремонт ресторанів;
- 3) ремонт офісів;
- 4) ремонт приміщень промислових підприємств;
- 5) ремонт будинків;
- 6) ремонт в новобудовах;
- 7) продаж матеріалів [25].

2.2. Аналіз фінансової діяльності ТОВ «Група промислового ремонту» за 2020-2022 роки

Порівняльний аналіз активів ТОВ «ГПР» здійснюється на основі Балансу підприємства за 2020, 2021 та 2022 роки (додаток А).

Порівняльний аналіз активів підприємства зображено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Порівняльний аналіз активів ТОВ «ГПР» за 2020-2022 роки

Показник	2020	2021	2022	Абсолютний приріст			Темп приросту
				2021-2020	2022-2021	2022-2020	
I. Необоротні активи	0	0	0	0	0	0	0
II. Оборотні активи	0	0	0	0	0	0	0
Запаси	233,3	299,1	182,3	65,8	-117	-51	-21,86%
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	312	296,2	165,6	-15,8	-131	-146	-46,92%
Інша поточна дебіторська заборгованість	304,2	599,9	59,6	295,7	-540	-245	-80,41%
Гроші та їх еквіваленти	59,3	92,2	377	32,9	284,8	318	535,75%
Витрати майбутніх періодів	0	0	24,5	0	24,5	24,5	100,00%
Інші оборотні активи	24,4	24,5	24,5	0,1	0	0,1	0,41%
Усього за розділом II	933,2	1311,9	1397,4	378,7	85,5	464	49,74%
Розділ III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0	0	0
Баланс	933,2	1311,9	1397,4	378,7	85,5	464	49,74%

З даних табл. 2.1 видно, що у активах підприємства наявні тільки оборотні активи, тобто необоротних активів у підприємства немає. Оборотні активи підприємства за період з 2020 по 2022 роки збільшились на 464 тис. грн., або на 49,74% [26].

Витрати майбутніх періодів підприємства у 2020 та 2021 роках мали нульове значення, а у 2022 році склали 24,5 тис. грн., тобто відбувся приріст обсягу витрат майбутніх періодів на 100%.

Також відбувся приріст грошей та їх еквівалентів на 32,9 тис. грн. – у 2021 році (відносно 2020 року), на 284,8 тис. грн. – у 2022 році (відносно 2021 року).

Загальний приріст грошей та їх еквівалентів за два роки становив 318 тис. грн., або 535,75%, що є найбільшим приростом серед усіх статей активів підприємства.

Проте на підприємстві протягом двох років відбулось зменшення запасів у 2022 році на 51 тис. грн., або на 21,86%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги також знизилась на 146 тис. грн, або на 46,92%, а інша поточна дебіторська заборгованість зменшилась на 245 тис. грн., або на 80,41% [27].

Динаміку оборотних активів ТОВ «ГПР» зображено на рис. 2.1.

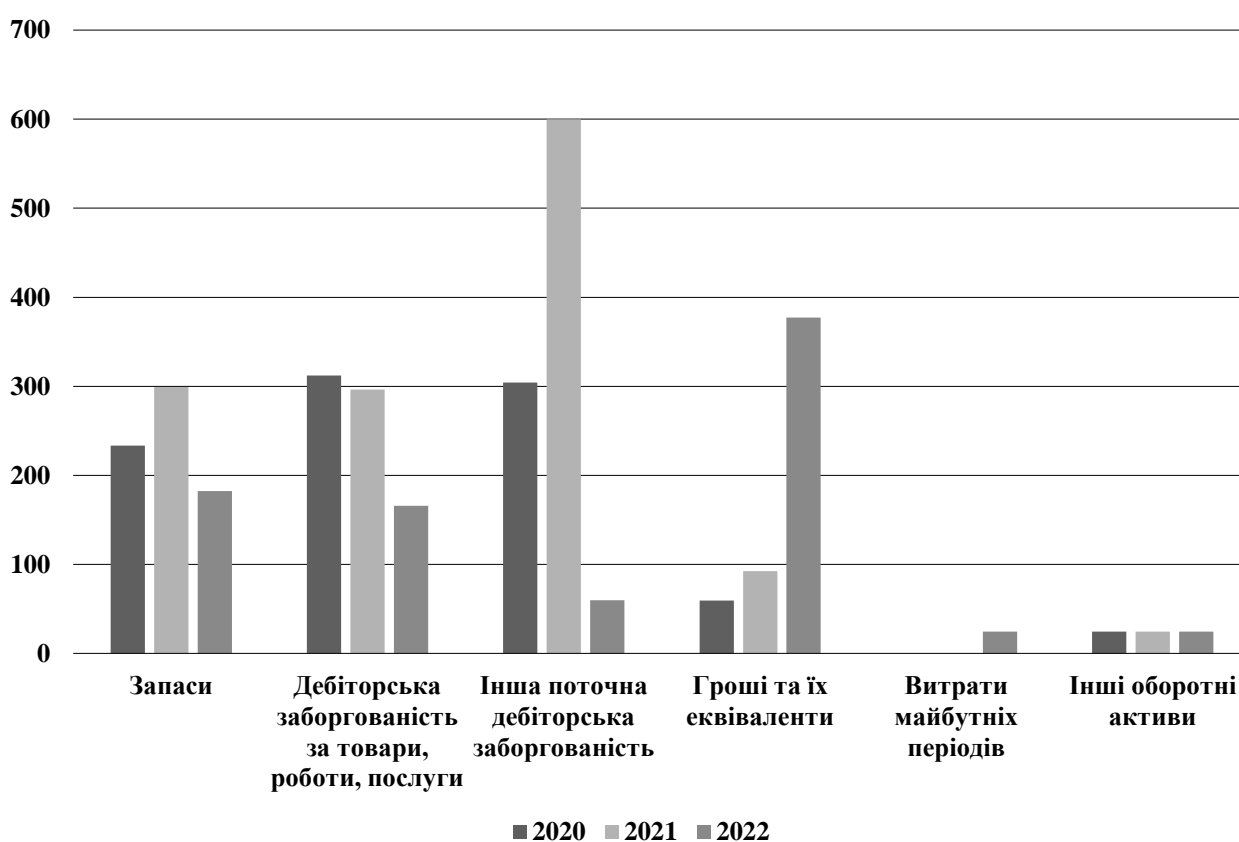

Рис. 2.1 – Динаміка оборотних активів ТОВ «ГПР» за 2020-2022 роки

Як видно на рис. 2.1, найбільший приріст в активах підприємства відбувся за рахунок іншої дебіторської заборгованості, яка у 2021 році зросла на 295,7 тис. грн.

Найбільше зниження активів підприємства відбулось також за рахунок іншої дебіторської заборгованості, яка у 2022 році знизилась на 540 тис. грн.

Найбільш стабільними протягом усього досліджуваного періоду були витрати майбутніх періодів, які протягом 2020-2022 років майже не змінювались [28].

Порівняльний аналіз пасивів ТОВ «ГПР» зображено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Порівняльний аналіз пасивів ТОВ «ГПР» за 2020-2022 роки

Показник	2020	2021	2022	Абсолютний приріст			Темп приросту
				2021-2020	2022-2021	2022-2020	
I. Власний капітал	0	0	0	0	0	0	0
Зареєстрований (пайовий) капітал	0	1	1	1	0	1	100,00%
Нерозподілений прибуток	186,4	277,8	186,1	91,4	-91,7	-0,3	-0,16%
Усього за розділом I	186,4	278,8	187,1	92,4	-91,7	0,7	0,38%
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	0	0	0	0	0	0	0
III. Поточні зобов'язання	0	0	0	0	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	681,3	720,1	991,7	38,8	271,6	310,4	45,56%
Інші поточні зобов'язання	65,5	313	218,6	247,5	-94,4	153,1	233,74%
Усього за розділом III	746,8	1033,1	1210,3	286,3	177,2	463,5	62,06%
Баланс	933,2	1311,9	1397,4	378,7	85,5	464,2	49,74%

Динаміку власного капіталу підприємства зображено на рис. 2.2.

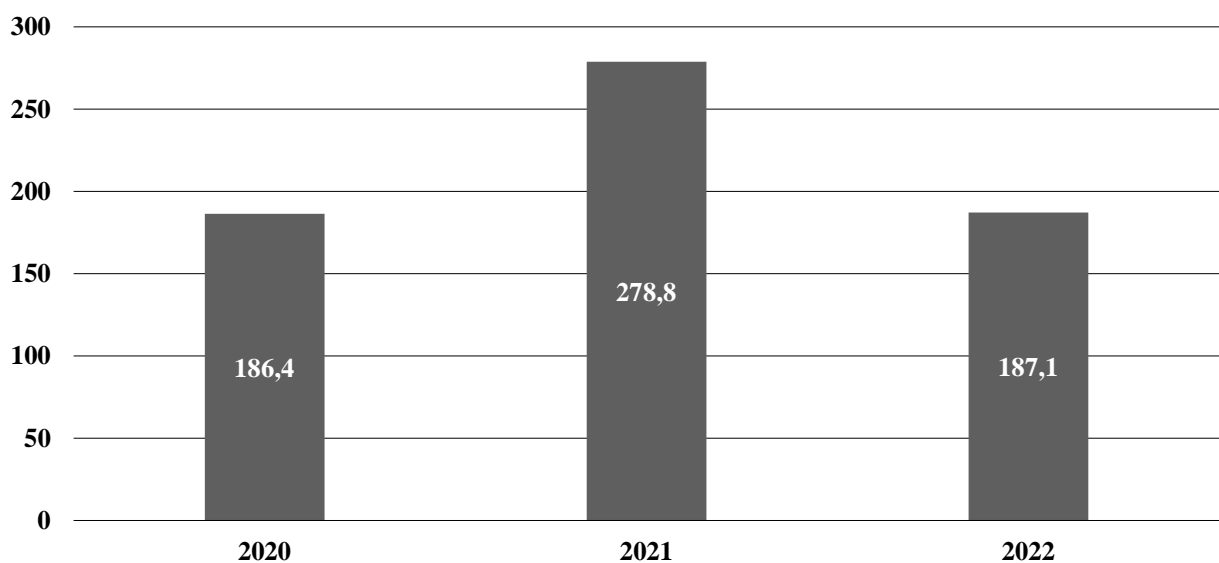

Рис. 2.2 – Динаміка власного капіталу ТОВ «ГПР» за 2020-2022 роки

Динаміку зобов'язань підприємства зображено на рис. 2.3.

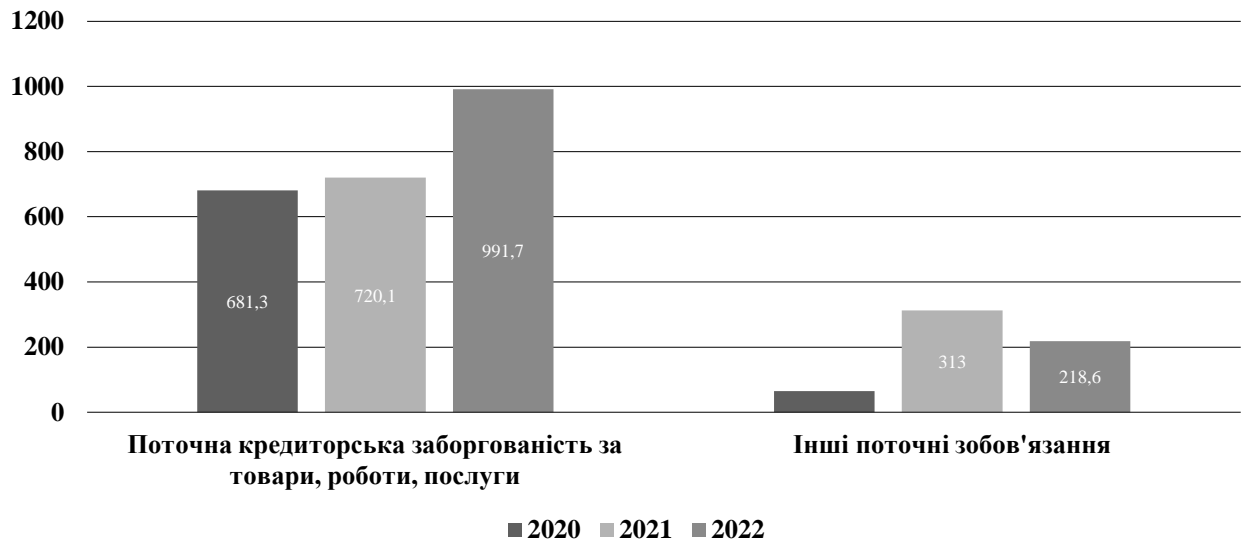

Рис. 2.3 – Динаміка зобов'язань ТОВ «ГПР» за 2020-2022 роки

Структурний аналіз активів ТОВ «ГПР» зображено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Структурний аналіз активів ТОВ «ГПР»

Показник	Питома вага, %			Абсолютний приріст, ч. од.		
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2022-2020
I. Необоротні активи						
II. Оборотні активи						
Запаси	25,00	22,80	13,05	-2,20	-9,75	-11,95
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	33,43	22,58	11,85	-10,86	-10,73	-21,58
Інша поточна дебіторська заборгованість	32,60	45,73	4,27	13,13	-41,46	-28,33
Гроші та їх еквіваленти	6,35	7,03	26,98	0,67	19,95	20,62
Витрати майбутніх періодів	0,00	0,00	1,75	0,00	1,75	1,75
Інші оборотні активи	2,61	1,87	1,75	-0,7	-0,11	-0,86
Усього за розділом II	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
Розділ III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття						
Баланс	100,00	100,00	100,00	x	x	x

Як видно з табл. 2.3, найбільшу частку структури активів підприємства у 2020 та 2021 роках займає інша поточна дебіторська заборгованість, яка у 2020

році становила 32,6% усіх активів, у 2021 році – 45,73% усіх активів, а у 2022 році – лише 4,27% активів. У 2022 році найбільшу частку структури активів займали гроші та їх еквіваленти, а саме – 26,98% усіх активів підприємства. При чому у 2020 році їх структурна частка становила лише 6,35%, а у 2021 році – 7,03% [29].

Графічно структуру активів ТОВ «ГПР» за 2022 рік можна зобразити наступним чином (рис. 2.4):

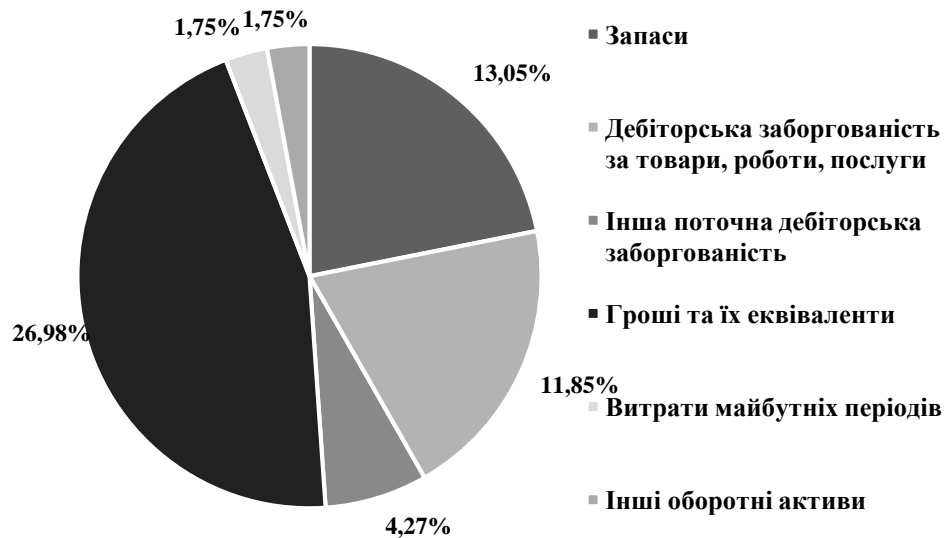

Рис. 2.4 – Структура активів ТОВ «ГПР» у 2022 році

Структурний аналіз пасивів підприємства зображено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Структурний аналіз пасивів ТОВ «ГПР»

Показник	Питома вага, %			Абсолютний приріст		
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2022-2020
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	0,00%	0,08%	0,07%	0,08%	0,00%	0,07%
Нерозподілений прибуток	19,97%	21,18%	13,32%	1,20%	-7,86	-6,66
Власний капітал	19,97%	21,25%	13,39%	1,28%	-7,86	-6,59
III. Поточні зобов'язання						
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи	73,01%	54,89%	70,97%	-18,12	16,08	-2,04
Інші поточні зобов'язання	7,02%	23,86%	15,64%	16,84%	-8,22	8,62%
Усього за розділом III	80,03%	78,75%	86,61%	-1,28%	7,86	6,59
Баланс	100,00%	100,00%	100,00%	x	x	x

Графічно структуру пасивів ТОВ «ГПР» за 2022 рік можна зобразити наступним чином (рис. 2.5):

Рис. 2.5 – Структура пасивів ТОВ «ГПР» у 2022 році

Порівняльний аналіз Звіту про фінансові результати підприємства проводиться на основі звіту про фінансові результати за 2020, 2021 та 2022 роки (додаток А).

Порівняльний аналіз Звіту про фінансові результати ТОВ «ГПР» зображено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Порівняльний аналіз Звіту про фінансові результати ТОВ «ГПР»

Показник	2020	2021	2022	Абсолютний приріст			Темп приросту
				2021-2020	2022-2021	2022-2020	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1403,1	1390,3	849,8	-12,8	-540,5	-553,3	-39,43%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1201,5	929,4	605,3	-272,1	-324,1	-596,2	-49,62%
Інші операційні витрати	115,8	343,9	218,6	228,1	-125,3	102,8	88,77%
Всього витрат	1317,3	1273,3	823,9	-44	-449,4	-493,4	-37,46%
Фінансовий результат до оподаткування	85,8	117	111,7	31,2	-5,3	25,9	100,00%
Податок на прибуток	15,4	25,6	20,1	10,2	-5,5	4,7	30,52%
Чистий прибуток	70,4	91,4	91,6	21	0,2	21,2	30,11%

З табл 2.5 видно, що чистий дохід від реалізації послуг у 2022 році знизився на 553,3 тис. грн. відносно 2020 року, що відбулось внаслідок зменшення обсягу реалізованих послуг у 2022 році.

Динаміку елементів Звіту про фінансові результати ТОВ «ГПР» зображено на рис. 2.6.

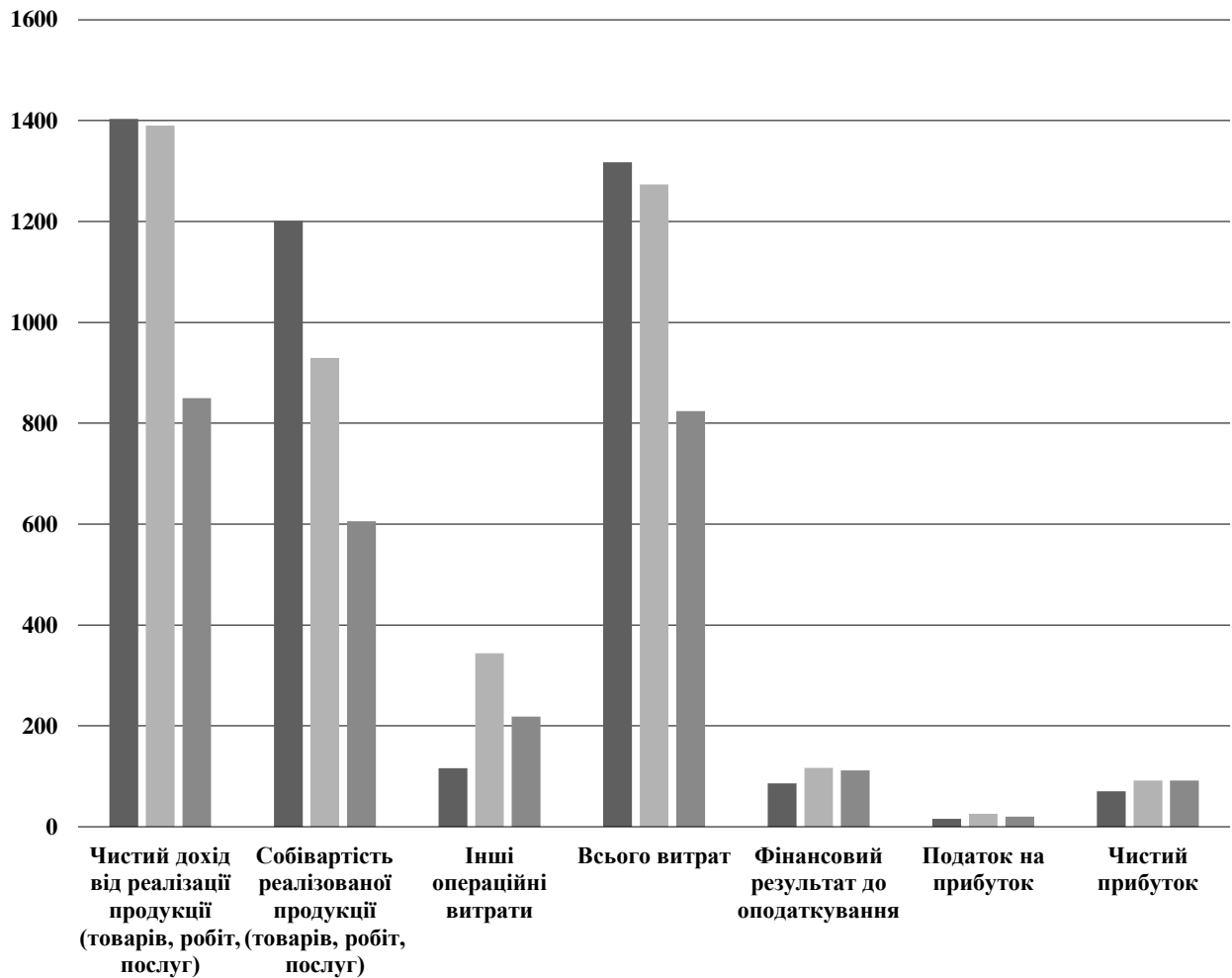

Рис. 2.6 – Динаміка елементів звіту про фінансові результати ТОВ «ГПР»

З рис. 2.6 видно, що динаміка чистого доходу. Собівартості реалізованої проукції та витрат підприємства звіту має тенденцію до зниження, проте не дивлячись на це, динаміка чистого прибутку підприємства залишається позитивною, про що свідчить зростання прибутку у 2022 році на 0,2 тис. грн. порівняно з 2021 роком (рис. 2.7).

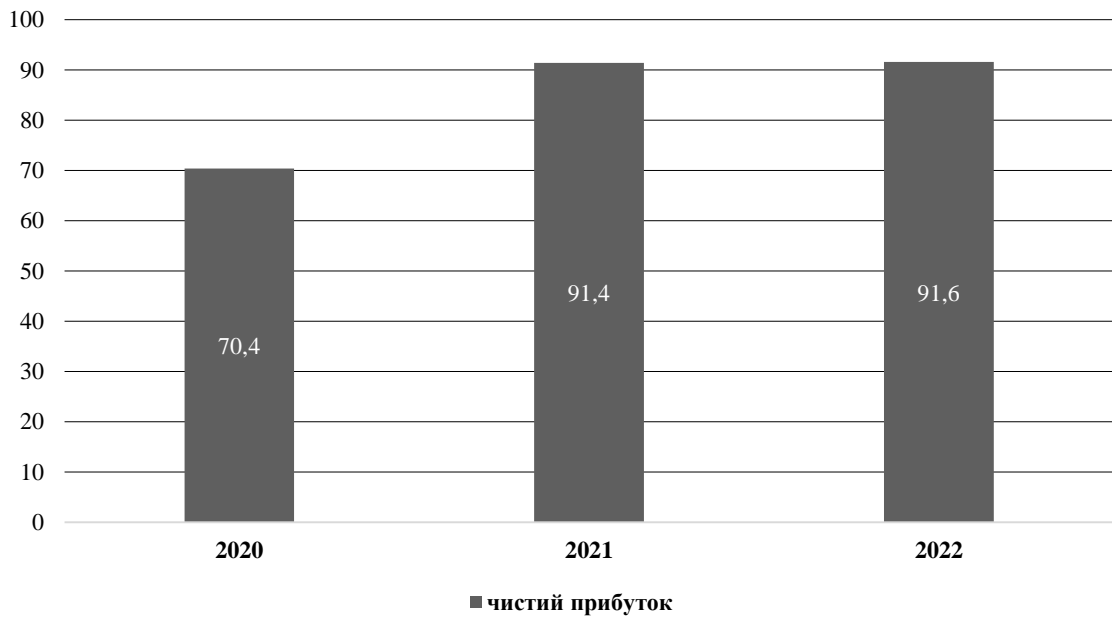

Рис. 2.7 – Динаміка чистого прибутку ТОВ «ГПР» за 2020-2022 роки

Структурний аналіз Звіту про фінансові результати ТОВ «ГПР» наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Структурний аналіз звіту про фінансові результати ТОВ «ГПР»

Показник	Питома вага, %			Абсолютний приріст, ч. од.		
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2022-2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	100,00%	100,00%	100,00%	x	x	x
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	85,63%	66,85%	71,23%	-18,78%	4,38	-14,40
Інші операційні витрати	8,25%	24,74%	25,72%	16,48%	0,99	17,47
Фінансовий результат до оподаткування	6,12%	8,42%	13,14%	2,30%	4,73	7,03
Податок на прибуток	1,10%	1,84%	2,37%	0,74%	0,52	1,27
Чистий прибуток	5,02%	6,57%	10,78%	1,56%	4,20	5,76

З табл. 2.6 видно, що найбільшу частку структури звіту про фінансові результати ТОВ «ГПР» протягом усього досліджуваного періоду займає собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), а саме: у 2020 році – 85,63%, у 2021 – 66,85%, а у 2022 році – 71,23% [30].

Найменшу частку у структурі звіту про фінансові результати протягом усього досліджуваного періоду складає податок на прибуток, який у 2020 році становив 1,1%, у 2021 – 1,84%, а у 2022 році – 2,37%.

З 2020 по 2022 рік відбулось зменшення структурної частки собівартості на 14,4 ч. од. Таке зниження собівартості позитивно впливає на прибутковість підприємства.

Графічно структуру звіту про фінансові результати ТОВ «ГПР» за 2022 рік можна зобразити наступним чином (рис. 2.8):

Рис. 2.8 – Структура звіту про фінансові результати ТОВ «ГПР» за 2022 рік

Як показано на рис. 2.7, найбільшу частку у структурі звіту про фінансові результати у 2022 році займала собівартість реалізованої продукції, а саме – 71,23%, а найменшу – податок на прибуток, який становив 2,37% [31].

2.3. Аналіз рентабельності ТОВ «Група промислового ремонту за 2020-2021 роки

Рентабельність (від німецького слова "rentabel", що означає прибутковий або корисний) представляє собою співвідношення між прибутком і витратами,

виражене у відсотках. Цей відносний показник є необхідним для аналізу господарської та економічної діяльності будь-якого підприємства [32].

На рентабельність може впливати різні фактори, такі як джерела капіталу, вартість активів, оборотні кошти, розмір виручки та багато іншого. Аналізуючи рентабельність, ми можемо оцінити, скільки прибутку отримується з кожного витраченого долара, гривні або іншої валюти [33].

Для аналізу рентабельності підприємства використовується розрахунок коефіцієнтів за наступними формулами:

1) Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності (2.1):

$$РЗВ = \frac{ПЗВ}{А} , \quad (2.1)$$

де РЗв - рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності;

ПЗв - прибуток від звичайної діяльності;

А – активи.

2) Рентабельність активів за чистим прибутком (2.2):

$$Ра = \frac{ЧП}{А} , \quad (2.2)$$

де Ра - Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком;

ЧП – чистий прибуток;

А – активи.

3) Рентабельність власного капіталу (2.3):

$$Рвк = \frac{ЧП}{ВК} , \quad (2.3)$$

де Рвк - Рентабельність власного капіталу;

ЧП – чистий прибуток;

ВК – власний капітал.

4) Рентабельність виробничих фондів (2.4):

$$R_{вф} = \frac{ЧП}{Вф}, \quad (2.4)$$

де $R_{вф}$ - Рентабельність виробничих фондів;

ЧП – чистий прибуток;

Вф – виробничі фонди.

5) Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації (2.5):

$$R_{пр} = \frac{Пр}{Вр}, \quad (2.5)$$

де $R_{пр}$ - Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації;

Пр - Прибуток від реалізації;

Вр – виручка.

6) Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності (2.6):

$$R_{п.од.} = \frac{Под}{Вр}, \quad (2.6)$$

де $R_{п.од.}$ – рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності;

Под - Прибуток від операційної діяльності;

Вр – виручка.

7) Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком (2.7):

$$R_{чп} = \frac{ЧП}{Вр}, \quad (2.7)$$

де $R_{чп}$ – рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком;

ЧП – чистий прибуток;

Вр – виручка.

8) Коефіцієнт реінвестування (2.8):

$$K_p = \frac{РП}{ЧП}, \quad (2.8)$$

де K_p – коефіцієнт реінвестування;

РП - реінвестований прибуток;

ЧП – чистий прибуток.

9) Коефіцієнт стійкості економічного зростання (2.9):

$$P_{c.e.z} = \frac{РП}{ВК}, \quad (2.9)$$

де $P_{c.e.z}$ – коефіцієнт стійкості економічного зростання;

РП - реінвестований прибуток;

ВК – власний капітал.

10) Співвідношення сплачених відсотків і прибутку (2.10):

$$K_{пp} = \frac{Вв}{Пзв}, \quad (2.10)$$

де $K_{пp}$ – співвідношення сплачених відсотків і прибутку;

Вв – витрати на оплату відсотків;

Пзв – прибуток від звичайної діяльності.

11) Період окупності капіталу (2.11):

$$T_k = \frac{A}{ЧП}, \quad (2.11)$$

де T_k – період окупності капіталу;

A – активи;

ЧП – чистий прибуток.

12) Період окупності власного капіталу (2.12):

$$T_{BK} = \frac{BK}{\text{ЧП}}, \quad (2.12)$$

де T_{BK} – період окупності власного капіталу;

BK – власний капітал;

ЧП – чистий прибуток [34].

Аналіз показників рентабельності ТОВ «Група промислового ремонту» за 2020-2022 роки наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз показників рентабельності ТОВ «Група промислового ремонту» за 2020-2022 роки

Показник	Значення			Абсолютний приріст показників		
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2022-2020
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	0,533	0,376	0,218	-0,157	-0,158	-0,375
Рентабельність активів за чистим прибутком	0,163	0,214	0,234	0,051	0,02	-0,183
Рентабельність власного капіталу	0,196	0,246	0,267	0,05	0,021	-0,217
Рентабельність виробничих фондів	0,229	0,278	0,3	0,049	0,022	-0,251
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	0,262	0,31	0,333	0,048	0,023	-0,285
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	0,295	0,342	0,366	0,047	0,024	-0,319
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	0,328	0,374	0,399	0,046	0,025	-0,353
Коефіцієнт реінвестування	1,839	1,839	0,432	0	-1,407	-0,432
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	0,673	0,127	0,465	-0,546	0,338	-1,011
Співвідношення сплачених відсотків і прибутку	0,628	0,7483	0,498	0,1203	-0,2503	-0,3777
Період окупності капіталу	1,729	1,743	1,774	0,014	0,031	-1,76
Період окупності власного капіталу	1,928	1,854	1,916	-0,074	0,062	-1,99

З табл. 2.7 видно, що показники рентабельності підприємства у 2021 році мають тенденцію до збільшення, що свідчить про покращення фінансового стану

підприємства, проте у 2022 році відбувся спад показників рентабельності, що говорить про погіршення фінансового стану підприємства. Такий результат маємо внаслідок негативного впливу економічної ситуації в Україні, в умовах якої доводиться проводити свою діяльність суб'єктам господарювання [34].

Динаміку показників рентабельності ТОВ «ГПР» наведено на рис. 2.8.

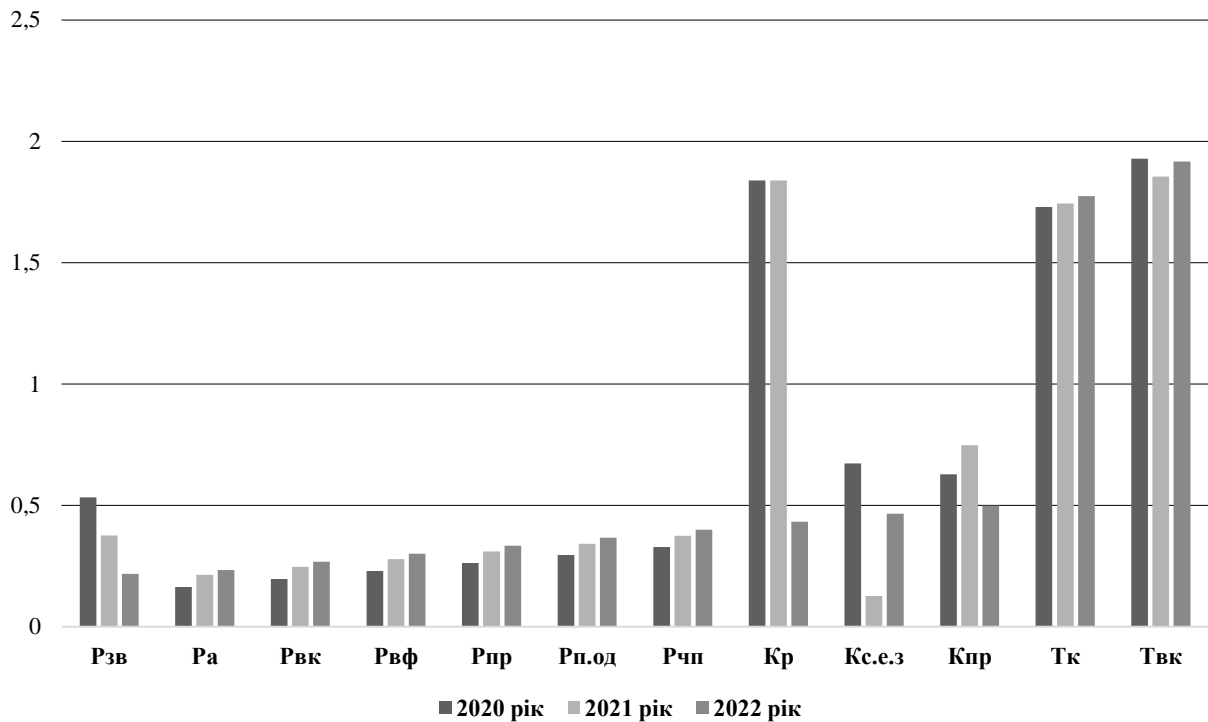

Рис. 2.8 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «Група промислового ремонту» за 2020-2022 роки

Висновки до розділу 2

ТОВ «Група промислового ремонту» (ТОВ «ГПР») – мале підприємство, яке є одним з найбільш успішних серед тих, що надають послуги з ремонту промислових об'єктів, а також квартир, будинків та іншої цивільної інфраструктури, а також реалізує продукцію, необхідну для здійснення ремонту нежитлових приміщень. Підприємство засновано у 2010 році у м. Дніпро Сухим Віктором Григоровичем. З 2010 року компанія проводить свою діяльність та займає лідируючі позиції серед конкурентів.

У активах підприємства наявні тільки оборотні активи, тобто необоротних активів у підприємства немає. Оборотні активи підприємства за період з 2020 по 2022 роки збільшились на 464 тис. грн, або на 49,74%. Витрати майбутніх періодів підприємства у 2020 та 2021 роках мали нульове значення, а у 2022 році склали 24,5 тис. грн, тобто відбувся приріст обсягу витрат майбутніх періодів на 100%. Також відбувся приріст грошей та їх еквівалентів на 32,9 тис. грн – у 2021 році (відносно 2020 року), на 284,8 тис. грн – у 2022 році (відносно 2021 року).

Загальний приріст грошей та їх еквівалентів за два роки становив 318 тис. грн, або 535,75%, що є найбільшим приростом серед усіх статей активів підприємства. Проте на підприємстві протягом двох років відбулось зменшення запасів у 2022 році на 51 тис. грн, або на 21,86%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги також знизилась на 146 тис. грн, або на 46,92%, а інша поточна дебіторська заборгованість зменшилась на 245 тис. грн, або на 80,41%.

Найбільшу частку структури звіту про фінансові результати ТОВ «ГПР» протягом усього досліджуваного періоду займає собівартість реалізованої продукції, а саме: у 2020 році – 85,63%, у 2021 – 66,85%, а у 2022 році – 71,23%. Найменшу частку у структурі звіту про фінансові результати протягом усього досліджуваного періоду складає податок на прибуток, який у 2020 році становив 1,1%, у 2021 – 1,84%, а у 2022 році – 2,37%. З 2020 по 2022 рік відбулось зменшення структурної частки собівартості на 14,4 ч. од. Таке зниження собівартості позитивно впливає на прибутковість підприємства.

Показники рентабельності підприємства у 2021 році мають тенденцію до збільшення, що свідчить про покращення фінансового стану підприємства, проте у 2022 році відбувся спад показників рентабельності, що говорить про погіршення фінансового стану підприємства. Такий результат маємо внаслідок негативного впливу економічної ситуації в Україні, в умовах якої доводиться проводити свою діяльність суб'єктам господарювання.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Методи підвищення прибутковості підприємства

Для підвищення прибутковості ТОВ «Група промислового ремонту» пропонується розглянути два інвестиційні проекти:

- 1) Проект А: модернізація обладнання підприємства;
- 2) Проект Б: придбання нерухомості з метою подальшого надання в оренду;

Для вибору найбільш привабливого інвестиційного проекту необхідно порівняти їх ефективність за допомогою наступних критеріїв:

- 1) чистий приведений дохід;
- 2) індекс прибутковості;
- 3) термін окупності;
- 4) внутрішня норма доходності [35].

Характеристика проектів наведена у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Характеристика інвестиційних проектів

Показники	Інвестиційні проекти	
	Проект А	Проект Б
Обсяг інвестицій, тис. грн.	600	580
Розмір ставки процента для дисконтування сум грошового потоку, %	10	12
Сума грошових потоків, тис. грн., у тому числі:	1050	600
2023 рік	450	200
2024 рік	400	200
2025 рік	200	200

Для початку необхідно визначити значення дисконтного множника за кожний рік по кожному з проектів за наступною формулою (3.1):

$$i = \frac{1}{(1+r)^n} \quad (3.1)$$

де i – дисконтний множник;

r - розмір ставки процента для дисконтування сум грошового потоку, %

n – період, роки.

Розрахуємо значення дисконтного множника для проекту А:

Для першого року:

$$i = \frac{1}{(1 + 0,1)^1} = 0,909$$

Для другого року:

$$i = \frac{1}{(1 + 0,1)^2} = 0,893$$

Для третього року:

$$i = \frac{1}{(1 + 0,1)^3} = 0,731$$

Розрахуємо значення дисконтного множника для проекту Б:

Для першого року:

$$i = \frac{1}{(1 + 0,12)^1} = 0,893$$

Для другого року:

$$i = \frac{1}{(1 + 0,12)^2} = 0,797$$

Для третього року:

$$i = \frac{1}{(1 + 0,12)^3} = 0,712$$

Наступним кроком буде визначення теперішньої вартості грошових потоків за кожний рік по кожному з проектів за формулою (3.2)

$$P = S * i \quad (3.1)$$

де P – теперішня вартість грошових потоків;

S – сума грошового потоку, тис. грн.;

i – дисконтний множник.

Розрахуємо значення теперішньої вартості грошових потоків для проекту

А:

Для першого року:

$$P=450*0,909=409,05 \text{ тис. грн.};$$

Для другого року:

$$P=400*0,826=330,4 \text{ тис. грн.};$$

Для третього року:

$$P=200*0,731=146,2 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо значення теперішньої вартості грошових потоків для проекту

Б:

Для першого року:

$$P=200*0,797=178,6 \text{ тис. грн.};$$

Для другого року:

$$P=200*0,712=159,4 \text{ тис. грн.};$$

Для третього року:

$$P=200*0,636=142,4 \text{ тис. грн.}$$

Результати дисконтування грошових потоків наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Розрахунок теперішньої вартості грошових потоків по інвестиційних проектах

Роки	Проект А			Проект Б		
	Майбутня вартість	Дисконтний множник	Теперішня вартість	Майбутня вартість	Дисконтний множник	Теперішня вартість
2023	450	0,909	409,05	200	0,797	178,6
2024	400	0,826	330,4	200	0,712	159,4
2025	200	0,731	146,2	200	0,636	142,4
Всього	1050		886,1	600		480,4

Враховуючи показники теперішньої вартості грошових потоків визначимо чистий приведений дохід для кожного з інвестиційних проектів [36].

Розрахунок чистої теперішньої вартості для проекту А:

$$886,1-600=286,1 \text{ тис. грн.}$$

Розрахунок чистої теперішньої вартості для проекту Б:

$$480,4-580= -100,6 \text{ тис. грн}$$

Наступним кроком аналізу інвестиційних проектів буде визначення індексу доходності.

Для проекту А індекс доходності становить:

$$886,1/600=1,47$$

Для проекту Б індекс доходності становить:

$$480,4/580=0,8$$

Наступним кроком буде визначення терміну окупності інвестицій. Для цього необхідно розрахувати середньорічну суму грошового потоку в теперішній вартості [37].

Для проекту А вона становитиме:

$$886,1/3=295,3 \text{ тис. грн.}$$

Для проекту Б вона становитиме:

$$480,4/3=160,1$$

З урахуванням середньорічної вартості грошового потоку термін окупності для проекту А становитиме:

$$600/295,3=2,03 \text{ років}$$

Для проекту Б термін окупності становить:

$$580/160,1=3,62 \text{ років}$$

Наступним кроком буде визначення внутрішньої норми доходності запропонованих інвестиційних проектів:

Внутрішньою нормою доходності (IRR) є ставка доходності, яка прирівнює очікувані чисті грошові потоки до початкових витрат. Для розрахунку IRR необхідно розрахувати чистий приведений дохід за наступною формулою:

$$0 = \sum_{t=1}^n \frac{R_t}{(1+r)^t} - C \quad (3.1)$$

де R – річні грошові надходження;

r - розмір ставки процента, при якій $NPV=0$;

C – початкова сума інвестицій;

t – період, роки.

Ставка доходності, при якій $NPV=0$ для першого проекту становить 20%, а для другого – 30%.

Розрахуємо чистий приведений дохід для проекту А:

$$NPV = \frac{450}{1,2^1} + \frac{400}{1,2^2} + \frac{200}{1,2^3} - 600 = 285,9$$

Розрахуємо чистий приведений дохід для проекту Б:

$$NPV = \frac{200}{1,3^1} + \frac{200}{1,3^2} + \frac{200}{1,3^3} - 580 = -216,77$$

Визначимо внутрішню норму доходності для проекту А:

$$IRR = 0,1 - 886,1 \frac{0,2 - 0,1}{285 - 886,1} = 0,076$$

Визначимо внутрішню норму доходності для проекту Б:

$$IRR = 0,12 - 480,4 \frac{0,3 - 0,12}{-216,77 - 480,4} = 0,045$$

Порівняємо ефективність інвестиційних проектів за розрахованими критеріями (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Порівняльний аналіз ефективності інвестиційних проектів

Критерії	Проект А	Проект Б	Абсолютне відхилення
Чистий приведений дохід, тис. грн.	285,9	-216,77	-502,67
Індекс прибутковості	1,47	0,8	-0,67
Термін окупності, років	295,3	160,1	-135,2
Внутрішня норма доходності, %	2,03	1,62	-0,41

З даних, наведених у табл. 3.3, можна зробити висновок, що найбільш ефективним інвестиційним проектом для підприємства є модернізація обладнання, адже розраховані показники ефективності для цього проекту є найвищими [38].

3.2. Обґрунтування найбільш ефективного методу підвищення прибутковості підприємства

Проведемо порівняльний аналіз обсягів чистого прибутку підприємства, отриманих внаслідок реалізації інвестиційного проекту, з поточним обсягом чистого прибутку та визначимо, як вплине реалізація обраного інвестиційного проекту на прибутковість підприємства (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Порівняльний аналіз прибутковості підприємства

Показник	2022	2023	2024	2025	Абсолютне відхилення	Темп приросту
Чистий дохід, тис. грн.	849,80	1050,78	1267,89	1547,76	697,96	82,13%
Чистий прибуток, тис. грн.	91,60	120,90	133,70	156,80	65,20	71,18%
Рентабельність, %	11	12	13	13,5	2,5	

З даних, наведених у табл. 3.4, можна зробити висновок, що реалізація обраного інвестиційного проекту призведе до збільшення чистого доходу підприємства у 2023 році на 200,98 тис. грн., або на 23,65%. Обсяг чистого прибутку збільшиться на 29,3 тис. грн., або на 31,98%, а рентабельність підприємства зросте з 11 до 12%.

Загалом за період з 2022 року до 2025 року обсяг чистого доходу зросте на 697,96 тис. грн., або на 82,13%, чистий прибуток зросте на 65,2 тис. грн, або на 71,18%, а рентабельність підприємства підвищиться з 11% до 13,5% [39].

Динаміку показників прибутковості підприємства наведено на рис. 3.1.

Рис. 3.1 – Динаміка чистого прибутку підприємства за 2022-2025 роки

З рис. 3.1 видно, що динаміка чистого прибутку підприємства є позитивною, що відбулось внаслідок реалізації інвестиційного проекту А (модернізація обладнання).

Отже, підприємству рекомендується реалізувати даний інвестиційний проект, адже це призведе до збільшення прибутковості та рентабельності підприємства [40].

Висновки до розділу 3

Для підвищення прибутковості ТОВ «Група промислового ремонту» пропонується розглянути два інвестиційні проекти: модернізація обладнання підприємства; придбання нерухомості з метою подальшого надання в оренду;

Для вибору найбільш привабливого інвестиційного проекту було проведено порівняння їх ефективності за допомогою наступних критеріїв: чистого приведеного доходу; індексу прибутковості; терміну окупності; внутрішньої норми доходності.

За результатами розрахунків найбільш ефективним інвестиційним проектом для підприємства виявилась модернізація обладнання, адже розраховані показники ефективності для цього проекту є найвищими.

Також було проведено аналіз впливу реалізації обраного інвестиційного проекту на прибутковість підприємства. У ході дослідження виявилось, що реалізація обраного інвестиційного проекту призведе до збільшення чистого доходу підприємства за період з 2022 року до 2025 року обсяг чистого доходу зросте на 697,96 тис. грн., або на 82,13%, чистий прибуток зросте на 65,2 тис. грн, або на 71,18%, а рентабельність підприємства підвищиться з 11% до 13,5%.

Отже, підприємству рекомендується реалізувати даний інвестиційний проект, адже це призведе до збільшення прибутковості та рентабельності підприємства.

ВИСНОВКИ

Фінансова діяльність охоплює різні аспекти і завдання, пов'язані з управлінням фінансовими ресурсами підприємства з метою досягнення належних розподілів.

Це також включає створення умов для виконання фінансових зобов'язань перед державою, покупцями та постачальниками. Фінансова діяльність на підприємстві проявляється в різноманітних і багатогранних напрямках, які можна умовно класифікувати наступним чином: фінансове планування, що передбачає розробку стратегічних фінансових планів; поточна фінансово-економічна робота, яка включає здійснення фінансових операцій і контроль за їх виконанням; аналіз виробничо-господарської діяльності для оцінки фінансової ефективності підприємства; контрольно-аналітична робота, спрямована на систематичний контроль і аналіз фінансових результатів підприємства.

ТОВ «Група промислового ремонту» (ТОВ «ГПР») – мале підприємство, яке є одним з найбільш успішних серед тих, що надають послуги з ремонту промислових об'єктів, а також квартир, будинків та іншої цивільної інфраструктури, а також реалізує продукцію, необхідну для здійснення ремонту нежитлових приміщень.

Підприємство засновано у 2010 році у м. Дніпро Сухим Віктором Григоровичем. З 2010 року компанія проводить свою діяльність та займає лідируючі позиції серед конкурентів.

Показники рентабельності підприємства у 2021 році мають тенденцію до збільшення, що свідчить про покращення фінансового стану підприємства, проте у 2022 році відбувся спад показників рентабельності, що говорить про погіршення фінансового стану підприємства.

Такий результат маємо внаслідок негативного впливу економічної ситуації в Україні, в умовах якої доводиться проводити свою діяльність суб'єктам господарювання.

Для підвищення прибутковості ТОВ "Група промислового ремонту" пропонується розглянути два інвестиційні проекти: модернізація обладнання підприємства та придбання нерухомості з метою подальшого здавання її в оренду.

З метою вибору найбільш привабливого інвестиційного проекту було проведено порівняння їх ефективності за допомогою таких критеріїв: чистий приведений дохід, індекс прибутковості, термін окупності та внутрішня норма доходності.

В результаті розрахунків виявилось, що найбільш ефективним інвестиційним проектом для підприємства є модернізація обладнання, оскільки розраховані показники ефективності для цього проекту є найвищими.

Також було проведено аналіз впливу реалізації обраного інвестиційного проекту на прибутковість підприємства. Дослідження показало, що реалізація обраного інвестиційного проекту призведе до збільшення чистого доходу підприємства впродовж 2023-2025 років та його рентабельності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самот. вивчення дисципліни — 2 вид., випр. і доп. — К.: Знання-Прес, 2016. — 288 с.
2. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник для студ. екон. спец. вищ. закладів освіти. — 4-те вид., доп. — К.: НІОС, 2013. — 411 с.
3. Герасименко О. В., Роганова Г. О. Фінанси підприємств: Термінологічний словник для студ. екон. спец. / Донбаська держ. машинобудівна академія. — К.: ДДМА, 2017. — 148 с.
4. Фінанси підприємств: Гриньова В. М., Коюда Віра Олексіївна. Навч. посіб. — 3. вид., стер. — К.: Знання-Прес, 2016. — 423 с.
5. Зятковський І. В. Фінанси суб'єктів господарювання в умовах інституціональних перетворень: Монографія. — Т.: Економічна думка, 2016. — 384 с.
6. Оспіщев В. І. Фінанси: курс для фінансистів: Навч. посібник. / В. І. Оспіщев, О. П. Близнюк, Л. І. Лачкова, та ін. — К.: Знання, 2018. — 567 с.
7. Фінанси підприємств: Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. Підручник / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана / А. М. Поддєрьогін (наук. ред.). — 6-те вид., перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2016. — 552 с.
8. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — 3-те вид., перероб. і доп. — К.: Центр навчальної літератури, 2014. — 460 с.
9. Фінанси: Підручник / За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. — К.: Знання, 2018. — 611 с.
10. Фінансово-економічні механізми інноваційно-інвестиційного розвитку України: Колективна наукова монографія / Кириченко О. А., Єрохін С. А. та ін.; Під наук. ред. д. е. н., проф. О. А. Кириченко. — К.: Національна академія управління, 2018. — 252 с.

11. Буряк Л. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: Навч. посіб. / Державний вищий навч. заклад «Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана». — К.: КНЕУ, 2017. — 432 с.
12. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. закладів освіти. — 4-те вид., доп. — К.: НІОС, 2013. — 411 с.
13. Кириченко О. Фінансовий менеджмент на підприємствах України: принципи забезпечення позитивної динаміки / О. Кириченко, К. Ваганів // Банківська справа. — 2017. — № 5. — С. 3–18.
14. Корченков О. О. Організація фінансового менеджменту не фінансових ТНК / О. О. Корченков // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2016. — № 1(24). — С. 105–110.
15. Лисенко Ю. Г. Фінансовий менеджмент вищого навчального закладу з використанням новітніх інформаційних технологій: монографія / Ю. Г. Лисенко, А. І. Акмаєв, В. М. Андрієнко та ін. — Д.: Юго-Восток, 2017. — 464 с.
16. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємств / Ю. В. Лукіна // Фінанси України. — 2016. — № 3. — С. 113–119.
17. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д., / Фінансовий менеджмент: Підручник / Київський національний економічний ун-т / Анатолій Микитович Поддєрьогін (кер. кол. авт. і наук. ред.). — К.: КНЕУ, 2015. — 535 с.
18. Ремньова Л. М. Концептуальні засади фінансового менеджменту / Л. М. Ремньова // Наукові праці НДФІ. — 2013. — № 2. — С. 28–35.
19. Рядно О. Моделювання управління фінансами підприємств / О. Рядно, Ю. Шестенников // Економіка України. — 2017. — № 12. — С. 12–17.
20. Сало І. В. Фінансовий менеджмент банку: Навч. посіб. для ВНЗ. / І. В. Сало, О. А. Криклій — С.: Університетська книга, 2017. — 313 с.
21. Ситник Л. С. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. для студ. економіч. спец. вищ. навч. заклад. / Донецький національний ун-т. — Д.: ДонНУ, 2015. — 368 с.
22. Фінанси: Підручник / За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. — К.: Знання, 2018. — 611 с.

23. Андрущенко В. Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: Теорет. концептуалізація і наук. проблематика держ. Фінансів: Монографія. — Л.: Каменяр, 2020. — 304 с. 561
24. Артус М. М. Проблеми трактування сутності та функцій категорії «фінанси» / М. М. Артус // Фінанси України, 2007. — № 4. — С. 127–134. 4. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств: Підруч. / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. — К., 2016. — 780 с.
25. Опарін В. М. Фінансова система України: Теоретико-методологічні аспекти: Монографія / В. М. Опарін — К.: КНЕУ, 2015. — 239 с.
26. П'ятаченко Г. О. Становлення та розвиток фінансів України. 1917–2003 / Г. О. П'ятаченко, Л. В. Кухарець — К.: НДФІ, 2015. — 784 с.;
27. Юрій С. І. Фінанси домогосподарств: теоретичні підходи до трактування сутності / С. І. Юрій, Т. О. Кізима // Фінанси України. — 2018. — № 8. — С. 3–11.;
28. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посіб. / Київський національний економічний ун-т. — 2. вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2019. — 238 с.
29. Звіт про фінансовий стан ТОВ «ГПР» за 2020 рік;
30. Звіт про фінансовий стан ТОВ «ГПР» за 2021 рік;
31. Звіт про фінансовий стан ТОВ «ГПР» за 2022 рік;
32. Звіт про фінансові результати ТОВ «ГПР» за 2020 рік;
33. Звіт про фінансові результати ТОВ «ГПР» за 2021 рік;
34. Звіт про фінансові результати ТОВ «ГПР» за 2022 рік;
35. Єпіфанова І.Ю., Бардадин О.А. Сутність інвестиційного потенціалу підприємства. Інвестиції : практика та досвід. 2017. № 14. С. 39-42.
36. Міщенко С. Ефективне управління кредитним портфелем комерційних банків / С. Міщенко, А. Франовська // Матеріали XXXVI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (30 травня 2018 р., м. Переяслав-Хмельницький). — С.52-54.

37. Крамаренко Г. О. Вплив фінансових криз на економічну активність галузей промисловості України / Г. О. Крамаренко, А. І. Якименко // Академічний огляд. — 2017. — № 2. — С. 35–40;

38. Леоненко П. М. Структура фінансової науки у світлі її історії / П. М. Леоненко // Фінанси України. — 2015. — № 11. — С. 21–25;

39. Лондар С. Л. Вхідження України у світовий економічний простір та трансформація фінансових визначень / С. Л. Лондар // Фінанси України. — 2016. — № 5. — С. 39–50.

40. Нестеренок А. С. Періодизація розвитку поняття фінансів / А. С. Нестеренок // Митна справа. — 2015. — № 1. — С. 90–94.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність ТОВ «Група промислового ремонту»

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 4 розділу І)

Фінансова звітність малого підприємства

		КОДИ		
		2023	01	01
Підприємство	ТОВ "Група промислового ремонту"	за ЄДРПОУ		
Територія	ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	за КАТОТТГ ¹		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ		
Вид економічної діяльності	Неспеціалізована оптова торгівля	за КВЕД		
Середня кількість працівників, осіб	2			
Одиниця виміру:	тис. грн з одним десятковим знаком			
Адреса, телефон	вулиця БЛЛОСТОЦЬКОГО, буд. 163, м. ДНІПРОПЕТРОВСЬК, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49034			

1. Баланс на 31.12.2022 р.

		Форма № 1-м	Код за ДКУД	1801006
Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	0	0	
первісна вартість	1001	0		
накопичена амортизація	1002	(0)	( )	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0		
Основні засоби:	1010	0	0	
первісна вартість	1011	0		
знос	1012	(0)	( )	
Довгострокові біологічні активи	1020	0		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0		
Інші необоротні активи	1090	0		
Усього за розділом I	1095	0	0	
II. Оборотні активи				
Запаси:	1100	299.1	182.3	
у тому числі готова продукція	1103	0		
Поточні біологічні активи	1110	0		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	296.2	165.6	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0		
у тому числі з податку на прибуток	1136	0		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	599.9	59.6	
Поточні фінансові інвестиції	1160	0		
Гроші та їх еквіваленти	1165	92.2	377	
Витрати майбутніх періодів	1170	0	588.4	
Інші оборотні активи	1190	24.5	24.5	
Усього за розділом II	1195	1311.9	1397.4	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0		
Баланс	1300	1311.9	1397.4	

Продовження дод. А

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1	1
Додатковий капітал	1410	0	
Резервний капітал	1415	0	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	277.8	186.1
Неоплачений капітал	1425	(0)	( )
Усього за розділом I	1495	278.8	187.1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0	
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	
товари, роботи, послуги	1615	720.1	991.7
розрахунками з бюджетом	1620	0	
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	
розрахунками зі страхування	1625	0	
розрахунками з оплати праці	1630	0	
Доходи майбутніх періодів	1665	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	313	218.6
Усього за розділом III	1695	1033.1	1210.3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	
Баланс	1900	1311.9	1397.4

Продовження дод. А

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

		КОДИ		
		2022	01	01
Підприємство	<u>ТОВ "Група промислового ремонту"</u>	за ЄДРПОУ		
Територія	<u>ДНІПРОПЕТРОВСЬКА</u>	за КАТОТТГ ¹		
Організаційно-правова форма господарювання	<u>Товариство з обмеженою відповідальністю</u>	за КОПФГ		
Вид економічної діяльності	<u>Неспеціалізована оптова торгівля</u>	за КВЕД		
Середня кількість працівників, осіб	<u>2</u>			
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон	<u>вулиця БІЛОСТОЦЬКОГО, буд. 163, м. ДНІПРОПЕТРОВСЬК, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49034</u>	<u>0505688855</u>		

I. Баланс на 31.12.2021 р.

		Форма № 1-м	Код за ДКУД	1801006
Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	0	0	
первісна вартість	1001	0		
накопичена амортизація	1002	(0)	( )	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0		
Основні засоби:	1010	0	0	
первісна вартість	1011	0		
знос	1012	(0)	( )	
Довгострокові біологічні активи	1020	0		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0		
Інші необоротні активи	1090	0		
Усього за розділом I	1095	0	0	
II. Оборотні активи				
Запаси:	1100	233.3	299.1	
у тому числі готова продукція	1103	0		
Поточні біологічні активи	1110	0		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	312	296.2	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0		
у тому числі з податку на прибуток	1136	0		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	304.2	599.9	
Поточні фінансові інвестиції	1160	0		
Гроші та їх еквіваленти	1165	59.3	92.2	
Витрати майбутніх періодів	1170	0		
Інші оборотні активи	1190	24.4	24.5	
Усього за розділом II	1195	933.2	1311.9	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0		
Баланс	1300	933.2	1311.9	

Продовження дод. А

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	0	1
Додатковий капітал	1410	0	
Резервний капітал	1415	0	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	186.4	277.8
Неоплачений капітал	1425	(0)	( )
Усього за розділом I	1495	186.4	278.8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0	
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	
товари, роботи, послуги	1615	681.3	720.1
розрахунками з бюджетом	1620	0	
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	
розрахунками зі страхування	1625	0	
розрахунками з оплати праці	1630	0	
Доходи майбутніх періодів	1665	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	65.5	313
Усього за розділом III	1695	746.8	1033.1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	
Баланс	1900	933.2	1311.9

Продовження дод. А

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 5 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2021	01	01
Підприємство <u>ТОВ "Група промислового ремонту"</u>	за ЄДРПОУ	39725360		
Територія <u>ДНІПРОПЕТРОВСЬКА</u>	за КОАТУУ	1210136300		
Організаційно-правова форма господарювання <u>Товариство з обмеженою відповідальністю</u>	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності <u>Неспеціалізована оптова торгівля</u>	за КВЕД	46.90		
Середня кількість працівників, осіб <u>2</u>				
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон <u>вулиця БІЛОСТОЦЬКОГО, буд. 163, м. ДНІПРОПЕТРОВСЬК, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49034</u>		050568855		

1. Баланс на 31.12.2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	1801006
			На кінець звітного періоду
1	2	3	4
І. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	0	0
первісна вартість	1001	0	
накопичена амортизація	1002	(0)	( )
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	
Основні засоби:	1010	0	0
первісна вартість	1011	0	
знос	1012	(0)	( )
Довгострокові біологічні активи	1020	0	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0	
Інші необоротні активи	1090	0	
Усього за розділом І	1095	0	0
ІІ. Оборотні активи			
Запаси:	1100	146.3	233.3
у тому числі готова продукція	1103	0	
Поточні біологічні активи	1110	0	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	420.6	312
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	274.3	304.2
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	15.3	59.3
Витрати майбутніх періодів	1170	0	
Інші оборотні активи	1190	24.4	24.4
Усього за розділом ІІ	1195	880.9	933.2
ІІІ. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	880.9	933.2

Продовження дод. А

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	0	
Додатковий капітал	1410	0	
Резервний капітал	1415	0	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	116	186.4
Неоплачений капітал	1425	(0)	( )
Усього за розділом I	1495	116	186.4
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0	
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	
товари, роботи, послуги	1615	677.9	681.3
розрахунками з бюджетом	1620	0	
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	
розрахунками зі страхування	1625	0	
розрахунками з оплати праці	1630	0	
Доходи майбутніх періодів	1665	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	87	65.5
Усього за розділом III	1695	764.9	746.8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	
Баланс	1900	880.9	933.2

Продовження дод. А

2. Звіт про фінансові результатиза Рік 2022 р.

Форма N 2-м

Код за КУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	849.8	1390.3
Інші операційні доходи	2120	85.8	0
Інші доходи	2240		0
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	935.6	1390.3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(605.3)	(929.4)
Інші операційні витрати	2180	(218.6)	(343.9)
Інші витрати	2270	( )	(0)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(823.9)	(1273.3)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	111.7	117
Податок на прибуток	2300	(20.1)	(25.6)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	91.6	91.4

Керівник

_____

(підпис)

Сухий Віктор Григорович

_____

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

_____

(підпис)

_____

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Продовження дод. А

2. Звіт про фінансові результатиза Рік 2021 р.

Форма N 2-м

Код за КУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1390.3	1403.1
Інші операційні доходи	2120		0
Інші доходи	2240		0
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1390.3	1403.1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(929.4)	(1201.5)
Інші операційні витрати	2180	(343.9)	(115.8)
Інші витрати	2270	( )	(0)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1273.3)	(1317.3)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	117	85.8
Податок на прибуток	2300	(25.6)	(15.4)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	91.4	70.4

Керівник

Сухий Віктор Григорович

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

Продовження дод. А

2. Звіт про фінансові результатиза Рік 2020 р.

Форма N 2-м

Код за КУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1403.1	1984.3
Інші операційні доходи	2120		0
Інші доходи	2240		0
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1403.1	1984.3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1201.5)	(1754.1)
Інші операційні витрати	2180	(115.8)	(114.2)
Інші витрати	2270	( )	(0)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1317.3)	(1868.3)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	85.8	116
Податок на прибуток	2300	(15.4)	(20.9)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	70.4	95.1

Керівник

Сухий Віктор Григорович

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)